

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

на тему: Управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємницької діяльності в умовах невизначеності (на прикладі ТОВ «ВІКОНЕНКО»)

Виконав: студент _____ 6 _____ курсу, групи ППм-61
спеціальності _____ 076 «Підприємництво та торгівля»

(шифр і назва спеціальності)

	_____	Маліцький В.І.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	_____	Винник Т.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	_____	Крупка А.Я.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	_____	Панухник О.В.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	_____	Піняк І.Л.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Маліцький В.І. Управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємницької діяльності в умовах невизначеності (на прикладі ТОВ «Віконенко»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля». – ТНТУ. – Тернопіль, 2024.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «Віконенко».

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз фінансової безпеки підприємства та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення в умовах економічної невизначеності.

Методи дослідження. У роботі використовувалися методи: системного аналізу, економічного моделювання, горизонтального та вертикального аналізу, порівняльного аналізу, узагальнення та фінансового прогнозування.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні основи фінансової безпеки підприємства, проаналізовано вплив економічної невизначеності на діяльність ТОВ «Віконенко» та управління ризиками. Проведено оцінку фінансового стану підприємства, визначено ключові показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності та ділової активності. Запропоновано заходи щодо посилення фінансової безпеки, включаючи розробку інвестиційного проєкту підвищення енергоефективності підприємства та економічне обґрунтування його впровадження.

Окремо розглянуто аспекти охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях на підприємстві.

Ключові слова: фінансова безпека, економічна невизначеність, фінансова стійкість, інвестиційний проєкт.

ABSTRACT

Malitsky V.I. Managing the financial security of an enterprise in conditions of uncertainty (on the example of LLC "Vikonenko"). – Manuscript.

Research for the degree of "Master" in the specialty 076 "Entrepreneurship and Trade". – TNTU. – Ternopil, 2024.

The object of the study is the financial and economic activities of LLC "Vikonenko".

The purpose of the qualification work is to analyze the financial security of the enterprise and develop recommendations for its improvement in conditions of economic uncertainty.

Research methods. The work used the following methods: system analysis, economic modeling, horizontal and vertical analysis, comparative analysis, generalization and financial forecasting.

The qualification work investigated the theoretical and methodological foundations of the financial security of the enterprise, analyzed the impact of economic uncertainty on the activities of LLC "Vikonenko" and risk management. The financial condition of the enterprise was assessed, key indicators of financial stability, liquidity, profitability and business activity were determined. Measures were proposed to strengthen financial security, including the development of an investment project to increase the energy efficiency of the enterprise and the economic justification for its implementation.

Aspects of labor protection and safety in emergency situations at the enterprise were separately considered.

Keywords: financial security, economic uncertainty, financial stability, investment project.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	
1.1 Особливості та функції фінансової безпеки в підприємстві.....	9
1.2 Вплив економічної невизначеності на підприємства виробничого сектору.....	18
1.3 Управління ризиками в підприємницькій діяльності та їх вплив на фінансову безпеку.....	23
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ВІКОНЕНКО» В КОНТЕКСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	
2.1 Характеристика діяльності ТОВ «ВІКОНЕНКО» та його фінансово-економічний стан.....	32
2.2 Комплексна оцінка фінансової стійкості та ліквідності в контексті формування фінансової безпеки ТОВ «ВІКОНЕНКО».....	41
2.3 Аналіз рентабельності та ділової активності підприємства	52
Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ВІКОНЕНКО»	
3.1 Напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства	67
3.2 Пропозиції щодо посилення фінансової стійкості підприємства шляхом розробки та впровадження інвестиційного проекту із підвищення рівня енергоефективності	76
3.3 Економічне обґрунтування заходів із підвищення фінансової безпеки ТОВ «ВІКОНЕНКО».....	81
Висновки до розділу 3.....	87

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Стан охорони праці ТОВ «Віконенко».....	89
4.2 Фінансування заходів захисту працівників об'єкта національної економіки.....	90
Висновки до розділу 4.....	92
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	93
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ	102

ВСТУП

Актуальність теми. Забезпечення фінансової безпеки є одним із найважливіших чинників стабільного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, особливо в умовах економічної невизначеності. Для виробничих підприємств, таких як ТОВ «ВІКОНЕНКО», фінансова безпека виступає основою ефективного управління ресурсами, забезпечення ліквідності та стійкості до впливу зовнішніх ризиків. Невизначеність у сучасних економічних умовах, викликана динамічними змінами у макроекономічному середовищі, нестабільністю ринків та іншими факторами, вимагає вдосконалення підходів до управління фінансовими ризиками.

Фінансова безпека підприємства є складовою частиною його економічної безпеки та залежить від ефективного управління ризиками, фінансової стійкості та ділової активності. Розробка дієвих інструментів управління фінансовою безпекою стає важливою умовою для стабільного функціонування підприємств у сучасному економічному середовищі.

Метою проведення дослідження є аналіз фінансової безпеки ТОВ «ВІКОНЕНКО» та розробка рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою безпекою в умовах економічної невизначеності.

Завдання дослідження:

1. Визначити особливості та функції фінансової безпеки в підприємницькій діяльності.
2. Проаналізувати вплив економічної невизначеності на виробничі підприємства.
3. Дослідити підходи до управління ризиками в підприємницькій діяльності та їхній вплив на фінансову безпеку.
4. Надати характеристику діяльності ТОВ «ВІКОНЕНКО» та оцінити його фінансово-економічний стан.
5. Провести комплексну оцінку фінансової стійкості та ліквідності підприємства у контексті формування фінансової безпеки.

6. Здійснити аналіз показників рентабельності та ділової активності ТОВ «ВІКОНЕНКО».

7. Запропонувати напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства.

8. Надати пропозиції щодо посилення фінансової стійкості підприємства шляхом розробки та впровадження інвестиційного проєкту із підвищення рівня енергоефективності

9. Економічно обґрунтувати заходи для підвищення фінансової безпеки ТОВ «ВІКОНЕНКО».

10. Охарактеризувати стан охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях ТОВ «ВІКОНЕНКО»

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «ВІКОНЕНКО».

Предметом дослідження є управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємницької діяльності в умовах економічної невизначеності.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи аналізу, синтезу, горизонтального та вертикального аналізу, а також фінансового моделювання.

Інформаційною основою дослідження є фінансова звітність ТОВ «ВІКОНЕНКО», аналітичні матеріали, наукові публікації та статистичні дані.

Наукова новизна дослідження полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємства в умовах економічної невизначеності.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання запропонованих заходів для підвищення фінансової стійкості та безпеки ТОВ «ВІКОНЕНКО».

Апробація. Основні тези, які стосуються предмету дослідження, були апробовані під час роботи XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах».

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій; викладена на 102 сторінках тексту, містить 6 рисунків, 29 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел складається з 63 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

1.1 Особливості та функції фінансової безпеки в підприємництві

Фінансова безпека на підприємстві – це комплекс заходів та механізмів, спрямованих на забезпечення стабільності фінансового стану організації, захист її активів від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також на підтримання ефективної діяльності у довгостроковій перспективі. Для забезпечення фінансової безпеки важливо розробити стратегії, які будуть враховувати ризики, що можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства, та запропонувати способи їх мінімізації.

Фінансова безпека відіграє ключову роль у стратегії виживання та розвитку будь-якої організації. Вона є основою для прийняття управлінських рішень і здійснення бізнес-процесів, забезпечуючи стійкість підприємства до кризових ситуацій та зовнішніх негативних факторів.

Фінансова безпека складається з кількох ключових елементів (Рис. 1.1), серед яких [10]:

1. Ліквідність активів – здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання.
2. Платоспроможність – забезпечення своєчасного розрахунку з кредиторами та партнерами по бізнесу.
3. Фінансова стійкість – здатність підприємства продовжувати функціонувати навіть у складних економічних умовах, підтримуючи стабільний фінансовий стан.
4. Захист від фінансових ризиків – вміння ідентифікувати, оцінювати та управляти ризиками, що можуть впливати на фінансову безпеку.

5. Раціональне управління фінансовими ресурсами – ефективне використання фінансових активів для максимізації прибутковості та мінімізації витрат (Рис. 1.1).

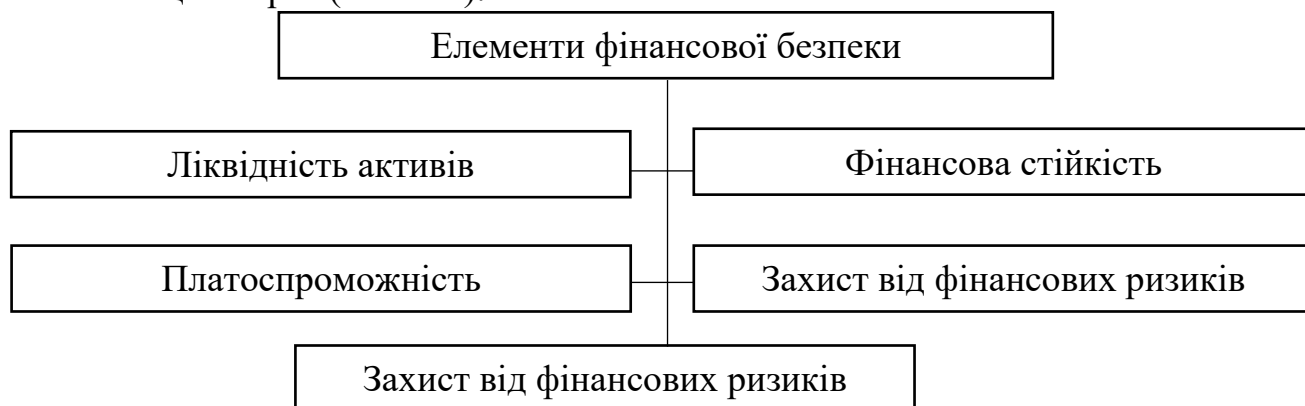

Рисунок 1.1 Елементи фінансової безпеки

Джерело: сформовано автором на основі [38]

Щоб забезпечити фінансову безпеку, підприємству потрібно регулярно проводити аналіз ключових фінансових показників, які дозволяють оцінити його стан та ефективність управління ресурсами (Табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Показники оцінки фінансової безпеки

Показник	Формула	Оптимальне значення
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	> 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи - Запаси) / Поточні зобов'язання	> 1,5
Коефіцієнт платоспроможності	Власний капітал / Загальна сума активів	> 0,5
Коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал / Зобов'язання	> 1,0

Джерело: створено автором на основі [50]

Показники оцінки фінансової безпеки є важливими для аналізу стабільності підприємства. Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань, і його оптимальне значення має бути більше 2. Коефіцієнт швидкої ліквідності,

який враховує оборотні активи без запасів у відношенні до поточних зобов'язань, повинен перевищувати 1,5. Коефіцієнт платоспроможності, що визначає частку власного капіталу у загальних активах, має бути більше 0,5, а коефіцієнт фінансової незалежності, який відображає співвідношення власного капіталу до зобов'язань, повинен бути більше 1,0. Ці показники дозволяють вчасно виявити ризики та проблеми в управлінні фінансами підприємства. Наприклад, низький рівень ліквідності може свідчити про ризик неспроможності підприємства своєчасно погашати зобов'язання, що може призвести до банкрутства. Низький коефіцієнт фінансової незалежності вказує на значну залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, що також підвищує ризики [46].

Фінансові ризики можна поділити на кілька основних груп (Рис. 1.2):

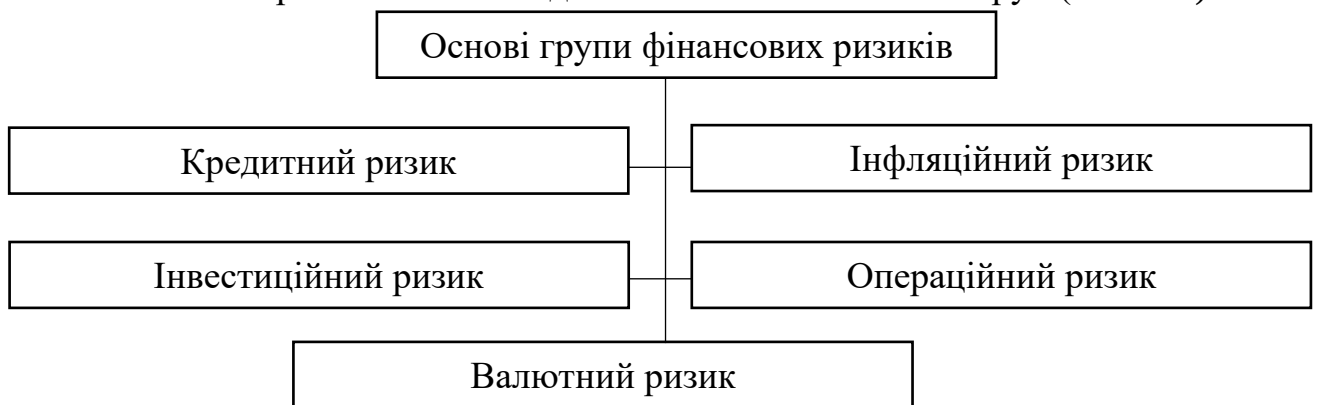

Рисунок 1.2. Види фінансових ризиків на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [24]

Кредитний ризик полягає в загрозі виникнення проблем зі своєчасним погашенням боргів підприємства, що може призвести до фінансових труднощів. Інвестиційний ризик пов'язаний із можливими втратами через неефективні інвестиції або невдале розміщення капіталу, що негативно позначається на фінансових результатах. Валютний ризик стосується загрози, пов'язаної зі зміною валютного курсу при міжнародних операціях, що може вплинути на вартість товарів і послуг. Інфляційний ризик виникає внаслідок зростання цін на сировину, матеріали та інші фактори виробництва, що може знизити рентабельність підприємства. Операційний ризик включає втрати,

спричинені неефективним управлінням внутрішніми процесами або збоями у функціонуванні систем, що також може вплинути на фінансові результати компанії [30].

Ефективне управління фінансовою безпекою передбачає розробку комплексної стратегії, яка включає заходи щодо виявлення та мінімізації ризиків, підвищення фінансової стійкості та забезпечення ліквідності активів (Табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Стратегія управління фінансовою безпекою

Стратегія управління ризиками	Опис	Приклад застосування
Диверсифікація	Розподіл капіталу між кількома незалежними напрямками	Інвестування в кілька різних проєктів або активів
Хеджування	Використання фінансових інструментів для зниження ризиків	Страховання валютних ризиків при укладанні міжнародних контрактів
Лімітування	Встановлення обмежень на ризикові операції	Ліміти на максимальну суму позики або інвестицій
Контроль витрат	Оптимізація витрат та підвищення контролю за їх ефективністю	Автоматизація фінансових процесів для підвищення прозорості витрат

Джерело: сформовано автором на основі [48]

Стратегія управління фінансовою безпекою підприємства включає різноманітні підходи, що сприяють зменшенню ризиків. Диверсифікація капіталу дозволяє знизити вплив негативних подій на загальний фінансовий стан, оскільки інвестування в кілька різних проєктів або активів розподіляє ризики. Хеджування є ще одним важливим інструментом, що передбачає використання фінансових інструментів для зменшення ризиків, наприклад, страхування валютних ризиків при укладанні міжнародних контрактів. Лімітування ризикових операцій допомагає контролювати можливі втрати, встановлюючи обмеження на максимальну суму позики або інвестицій. Крім того, контроль витрат, зокрема через автоматизацію фінансових процесів,

підвищує прозорість витрат і оптимізує їх, що є важливим аспектом для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Всі ці стратегії взаємодоповнюють одна одну, сприяючи зміцненню фінансової безпеки компанії [15].

Покращення фінансової безпеки підприємства є надзвичайно важливим аспектом для забезпечення його стабільності та розвитку (Рис. 1.3).

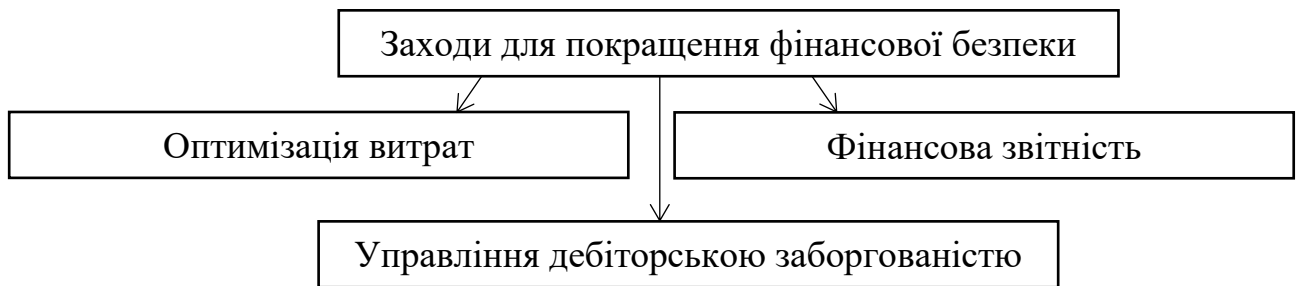

Рисунок 1.3. Практичні заходи для покращення фінансової безпеки

Джерело: сформовано автором на основі [26]

Оптимізація витрат є ключовим елементом, оскільки регулярний аналіз структури витрат дозволяє виявити резерви для їх скорочення. Впровадження сучасних технологій та автоматизація процесів можуть суттєво підвищити ефективність управління фінансами. Управління дебіторською заборгованістю також відіграє важливу роль, оскільки контроль за своєчасністю погашення боргів клієнтами допомагає уникнути проблем з ліквідністю. Важливим інструментом є фінансова звітність, яка повинна складатися своєчасно і якісно, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни у фінансовому стані та виявляти потенційні ризики. Всі ці заходи в комплексі створюють міцну основу для підвищення фінансової безпеки та зменшення ризиків у діяльності підприємства [42].

Фінансова безпека є невід'ємною складовою загальної стратегії розвитку підприємства. Вона забезпечує стійкість до фінансових ризиків та можливість ефективного управління фінансовими ресурсами. Сучасні підприємства повинні постійно адаптувати свої стратегії управління

фінансовими потоками, враховуючи зміни у зовнішньому середовищі та нові виклики, зокрема зростання конкуренції та динамічні зміни ринкових умов [62].

Для підтримки стабільного фінансового стану необхідно вчасно виявляти потенційні ризики, застосовувати комплексні стратегії їх мінімізації та забезпечувати ефективне управління активами й зобов'язаннями.

Фінансова безпека підприємства – це стан його фінансової системи, який гарантує стійкість, платоспроможність і стабільність організації в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз. Вона забезпечує можливість підприємства ефективно функціонувати, досягати стратегічних цілей і мінімізувати ризики, пов'язані з непередбачуваними змінами ринкової кон'юнктури.

Однією з ключових особливостей фінансової безпеки підприємств є її залежність від рівня управління фінансовими ресурсами. Це означає, що підприємство повинно не тільки підтримувати необхідний рівень доходів і прибутку, але й активно працювати над управлінням фінансовими ризиками. До таких ризиків можна віднести кредитний ризик, валютний ризик, ризик неплатоспроможності контрагентів і ризики, пов'язані з інфляцією або економічною нестабільністю [32].

Для досягнення фінансової безпеки підприємство повинно виконувати кілька завдань [16]:

1. Оцінка фінансових ризиків – виявлення та аналіз можливих загроз, пов'язаних з фінансовою діяльністю компанії.
2. Формування стратегії управління ризиками – розробка плану дій для мінімізації або уникнення фінансових ризиків.
3. Контроль за дотриманням фінансових показників – постійний моніторинг ключових показників, що відображають фінансовий стан підприємства.
4. Оптимізація витрат – зменшення неефективних витрат і забезпечення раціонального використання фінансових ресурсів.

Фінансова безпека також залежить від того, наскільки ефективно підприємство управляє своїми фінансовими ризиками. Одним із ключових напрямів є диверсифікація джерел доходів та інвестицій, що дозволяє зменшити залежність від одного виду діяльності або одного клієнта (Табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Особливості управління фінансовими ризиками

Вид ризику	Опис	Методи управління
Кредитний ризик	Ризик неповернення боргів з боку контрагентів або позичальників.	Аналіз кредитоспроможності контрагентів, страхування кредитів.
Валютний ризик	Ризик втрат через зміни валютного курсу в умовах міжнародної діяльності.	Хеджування валютних ризиків за допомогою фінансових інструментів (форвардні контракти, опціони).
Операційний ризик	Ризик втрат через помилки або збої в процесах управління та функціонування підприємства.	Автоматизація бізнес-процесів, контроль і аудит операційної діяльності.
Інвестиційний ризик	Ризик втрат через неефективні або невдалі інвестиції.	Диверсифікація інвестиційного портфеля, аналіз рентабельності проєктів.

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Управління фінансовими ризиками є критично важливим для забезпечення стабільності підприємства. Кредитний ризик, пов'язаний з можливістю неповернення боргів, вимагає ретельного аналізу кредитоспроможності контрагентів та застосування страхування кредитів. Валютний ризик, що виникає через коливання курсів валют, можна знизити за допомогою хеджування, використовуючи фінансові інструменти, такі як форвардні контракти і опціони. Операційний ризик, який включає помилки і збої в управлінні, потребує впровадження автоматизації бізнес-процесів і належного контролю за операційною діяльністю. Інвестиційний ризик, пов'язаний із невдалими інвестиціями, можна мінімізувати через диверсифікацію портфеля та детальний аналіз рентабельності проєктів. Всі ці

заходи разом створюють систему, яка дозволяє ефективно управляти фінансовими ризиками та забезпечувати успішну діяльність підприємства.

Застосування комплексної стратегії управління ризиками допомагає підприємству зберігати стабільність навіть у складних економічних умовах. Водночас, важливим аспектом є постійний моніторинг та перегляд ризиків у зв'язку зі змінами на ринку чи внутрішньою ситуацією в компанії [36].

Фінансова безпека є ключовим аспектом діяльності будь-якого підприємства. Вона забезпечує стійкість організації в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів, стабільність фінансових потоків та здатність досягати стратегічних цілей. Функції фінансової безпеки підприємства можна поділити на кілька важливих напрямів, кожен з яких відіграє вирішальну роль у підтримці конкурентоспроможності, фінансової стійкості та розвитку підприємства (Рис. 1.4).

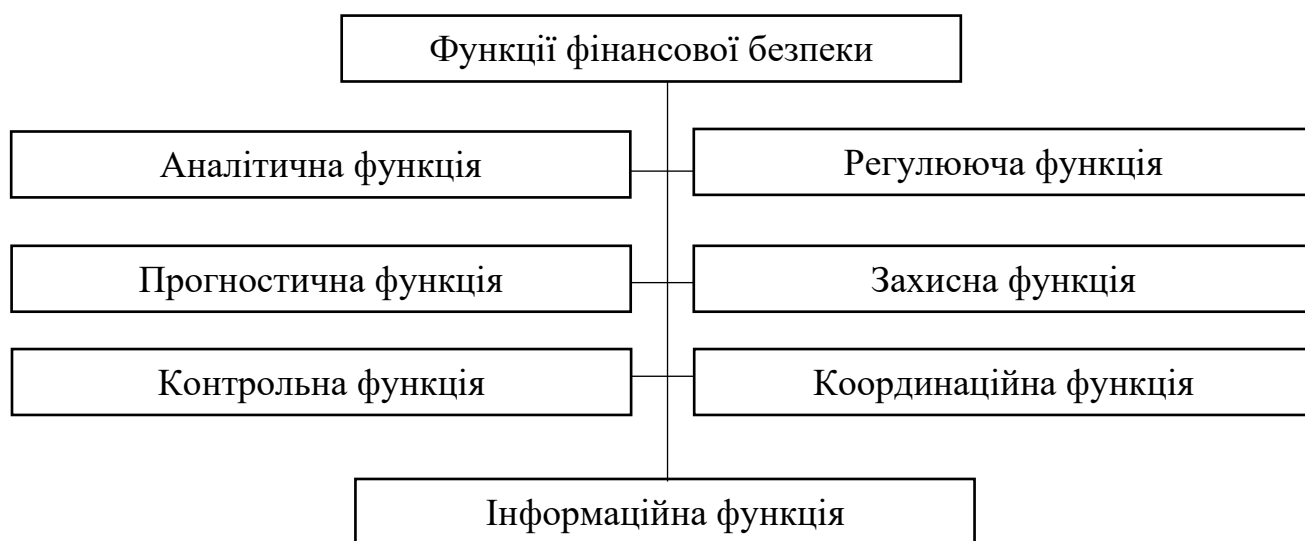

Рисунок 1.4. Основні функції фінансової безпеки в підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [17]

Фінансова безпека підприємства передбачає постійний моніторинг та аналіз фінансового стану організації. Це включає аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності, а також оцінку фінансових ризиків.

Аналітична функція дозволяє підприємству своєчасно виявляти проблеми у фінансовій діяльності та розробляти стратегії для їх вирішення.

Прогностична функція фінансової безпеки спрямована на оцінку та прогнозування фінансових показників підприємства в майбутньому. Вона включає аналіз можливих змін в економічному середовищі, на ринку або всередині компанії. На основі прогнозів підприємство може адаптувати свою стратегію, вносити корективи в бюджетування та фінансове планування для мінімізації ризиків.

Контроль фінансових потоків є важливою складовою фінансової безпеки підприємства. Підприємство повинно стежити за витратами, доходами, дотриманням фінансових нормативів та вчасним виконанням фінансових зобов'язань. Контрольна функція також передбачає перевірку ефективності управління активами та пасивами компанії [47].

Підприємства повинні постійно регулювати свої фінансові процеси, адаптуючи їх до змін економічної ситуації, ринку та внутрішніх обставин. Регулююча функція забезпечує впровадження необхідних змін у фінансовій діяльності підприємства для підтримки стабільності, мінімізації витрат і запобігання фінансовим кризам.

Захисна функція фінансової безпеки орієнтована на виявлення та управління ризиками, які можуть вплинути на фінансову стабільність підприємства. Це включає роботу з кредитними ризиками, валютними ризиками, ризиками неплатежів та інвестиційними ризиками. Захист підприємства від потенційних фінансових загроз допомагає зберегти стійкість і запобігти значним втратам.

Фінансова безпека включає координацію діяльності всіх підрозділів підприємства для досягнення фінансових цілей. Важливо, щоб кожен підрозділ працював в унісон із загальною стратегією компанії, виконуючи свої завдання в межах бюджету та фінансових показників. Координація зусиль підвищує ефективність роботи всієї організації [56].

Фінансова інформація має вирішальне значення для прийняття управлінських рішень. Тому однією з функцій фінансової безпеки є забезпечення керівництва і власників підприємства актуальною інформацією про фінансовий стан компанії, потенційні ризики та можливості. Якісна та своєчасна фінансова звітність допомагає ухвалювати обґрунтовані рішення та підвищувати ефективність управління.

1.2 Вплив економічної невизначеності на підприємства виробничого сектору

Економічна невизначеність є одним з найбільших викликів для підприємств виробничого сектору. Вона впливає на всі аспекти їх діяльності: від постачання сировини і виробництва продукції до продажу та планування фінансових потоків. Невизначеність на ринках може бути викликана низкою факторів, серед яких економічні кризи, політична нестабільність, зміни в законодавстві, коливання валютних курсів та зміни у світовій економіці. Ці фактори можуть призвести до значних втрат, якщо підприємства не будуть мати чіткої стратегії для управління ризиками та не адаптуються до нових умов.

Одним із основних чинників впливу є коливання попиту на продукцію підприємства. Виробничі компанії значною мірою залежать від стабільного попиту, оскільки зміна попиту на ринку може безпосередньо впливати на рівень виробництва та обсяги доходів. Зниження попиту під час економічної кризи або спаду призводить до недовикористання виробничих потужностей, що може стати причиною фінансових збитків [23].

Другим важливим фактором є зміна вартості ресурсів. Коливання цін на сировину, енергоносії або комплектуючі компоненти може значно вплинути на собівартість продукції та фінансові результати підприємства. Наприклад, у випадку зростання цін на сировину, підприємства можуть стикатися з необхідністю підвищення цін на продукцію, що, в свою чергу, може знизити

їх конкурентоспроможність на ринку. Підприємства виробничого сектору також можуть відчувати негативний вплив економічної невизначеності на інвестиційні процеси. У часи економічної нестабільності компанії часто відкладають або скорочують свої інвестиційні програми. Це пов'язано з труднощами в прогнозуванні рентабельності інвестицій та високим рівнем ризиків. Зменшення інвестицій може призвести до сповільнення технологічного розвитку та зниження конкурентних переваг компанії (Табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Вплив економічної невизначеності на інвестиції

Фактор	Вплив на підприємство	Результат
Коливання попиту	Зниження попиту призводить до скорочення виробництва та недовикористання потужностей	Зменшення доходів та прибутку
Зміна вартості ресурсів	Збільшення вартості сировини, енергії та матеріалів	Зростання собівартості продукції, можливе підвищення цін
Політична та економічна нестабільність	Непередбачувані зміни у законодавстві, валютні ризики, санкції	Втрата ринків збуту, порушення ланцюгів постачання
Фінансові обмеження	Зменшення доступу до кредитування, зростання відсоткових ставок	Скорочення інвестиційних проектів, фінансові труднощі
Технологічні зміни	Вимога швидкої адаптації до нових технологій	Необхідність додаткових витрат на модернізацію

Джерело: сформовано автором на основі [37]

Економічна невизначеність суттєво впливає на інвестиційну діяльність підприємств. Коливання попиту веде до зменшення виробництва, що, в свою чергу, знижує доходи і прибуток. Зростання вартості ресурсів підвищує собівартість продукції, що може спонукати компанії підвищувати ціни, але також може призвести до втрати конкурентоспроможності. Політична та економічна нестабільність створює ризики, пов'язані з законодавчими змінами та валютними коливаннями, що може викликати втрату ринків і порушення ланцюгів постачання. Фінансові обмеження, зокрема зменшення доступу до кредитів, скорочують можливості для інвестицій і призводять до

фінансових труднощів. Технологічні зміни вимагають швидкої адаптації, що може створювати додаткові витрати на модернізацію. Усі ці фактори в сукупності ускладнюють процес прийняття рішень щодо інвестицій, підвищуючи ризики і зменшуючи можливості для сталого розвитку [53].

Економічна невизначеність також вимагає від підприємств ефективної системи управління ризиками. Одним із методів зменшення впливу негативних економічних умов є диверсифікація як виробничих процесів, так і ринків збуту. Наприклад, підприємства можуть інвестувати в нові ринки або розширювати асортимент продукції, що зменшує залежність від окремих сегментів.

Ще однією важливою стратегією є оптимізація витрат. В умовах економічної нестабільності важливо мати стратегію зниження виробничих та адміністративних витрат. Це можна досягти шляхом впровадження нових технологій, автоматизації процесів або реорганізації роботи (Табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Управління ризиками під час економічної невизначеності

Методи управління ризиками	Опис
Диверсифікація	Розширення асортименту продукції та вихід на нові ринки
Оптимізація витрат	Впровадження технологій, автоматизація, скорочення адміністративних витрат
Фінансове планування та бюджетування	Планування фінансових потоків, резервування коштів для непередбачуваних витрат
Хеджування валютних ризиків	Використання фінансових інструментів для зменшення впливу коливань валютних курсів
Укриття від ризиків у страхових продуктах	Використання страхових механізмів для захисту від фінансових втрат

Джерело: сформовано автором на основі [44]

Управління ризиками в умовах економічної невизначеності передбачає застосування різноманітних стратегій. Диверсифікація допомагає зменшити залежність від окремих продуктів або ринків, що робить бізнес більш стійким до змін. Оптимізація витрат сприяє підвищенню ефективності, що дозволяє

підприємствам зберігати конкурентоспроможність навіть в умовах зростаючих витрат. Фінансове планування та бюджетування забезпечують надійність фінансових потоків, що важливо для виживання в нестабільному середовищі. Хеджування валютних ризиків захищає компанії від несподіваних коливань курсів, а страхові продукти забезпечують додатковий рівень захисту від потенційних фінансових втрат. Таким чином, комплексний підхід до управління ризиками допомагає організаціям адаптуватися до викликів економічного середовища [61].

Економічна невизначеність також впливає на систему управління персоналом. Підприємства можуть бути змушені скорочувати кількість робочих місць, урізати зарплати або обмежувати соціальні виплати. Така ситуація може призвести до зниження мотивації та ефективності праці, що негативно відбивається на продуктивності підприємства. Для уникнення цих наслідків важливо розробляти програми підтримки персоналу та створювати стратегії для збереження ключових кадрів (Табл. 1.6) [3].

Таблиця 1.6

Вплив на персонал та людські ресурси

Фактор впливу на персонал	Можливі наслідки
Скорочення персоналу	Зниження продуктивності, втрати кваліфікованих кадрів
Зменшення зарплат	Зниження мотивації та залученості персоналу
Відсутність соціальних виплат	Втрата лояльності працівників, негативний вплив на корпоративну культуру

Джерело: сформовано автором на основі [39]

Вплив різних факторів на персонал може суттєво позначитися на організаційній атмосфері та продуктивності. Скорочення чисельності кадрів, хоча й може бути необхідним з фінансової точки зору, призводить до зниження продуктивності і втрати цінних спеціалістів. Зменшення заробітної плати, в свою чергу, негативно впливає на мотивацію працівників, що може знизити їхню залученість до роботи. Відсутність соціальних виплат викликає

невдоволення та зниження лояльності, що може підривати корпоративну культуру. Загалом, ці фактори підкреслюють важливість підтримки позитивного середовища для працівників, навіть у складні часи.

Ще одним важливим напрямом адаптації до економічної невизначеності є впровадження інноваційних технологій. Технологічні зміни можуть допомогти підприємствам оптимізувати виробничі процеси, підвищити якість продукції та знизити витрати. У сучасних умовах підприємства виробничого сектору активно впроваджують автоматизацію, роботизацію, використання штучного інтелекту для аналізу даних та прийняття управлінських рішень.

Інновації також дозволяють підвищити гнучкість виробничих процесів, що є ключовим фактором для адаптації до змін попиту на ринку. Це дає можливість швидко реагувати на коливання попиту та зміни в економічному середовищі (Табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Використання інноваційних технологій у періоди невизначеності

Технології	Застосування
Автоматизація виробництва	Підвищення ефективності та зниження витрат
Роботизація процесів	Зниження людського фактора, підвищення якості та швидкості
Штучний інтелект та аналітика	Прогнозування попиту, оптимізація ресурсів
Інтернет речей (IoT)	Підвищення контролю над виробничими процесами
Адитивні технології (3D-друк)	Скорочення часу виробництва нових прототипів та деталей

Джерело: сформовано автором на основі [59]

Використання інноваційних технологій під час економічної невизначеності може суттєво поліпшити ситуацію в підприємствах. Автоматизація виробництва сприяє підвищенню ефективності та зменшенню витрат, що є критично важливим у складні часи. Роботизація процесів знижує ризики, пов'язані з людським фактором, одночасно покращуючи якість і швидкість виконання завдань. Штучний інтелект та аналітичні інструменти

дозволяють точно прогнозувати попит і оптимізувати використання ресурсів, що зменшує ймовірність перевитрат. Інтернет речей забезпечує кращий контроль над виробничими процесами, що підвищує їхню прозорість і ефективність. Адитивні технології, зокрема 3D-друк, скорочують час на розробку нових прототипів, що дає змогу швидше реагувати на зміни ринку. Таким чином, інновації стають важливим інструментом адаптації до умов невизначеності.

Економічна невизначеність має значний вплив на підприємства виробничого сектору, впливаючи на їх фінансові показники, інвестиційну діяльність, роботу з персоналом та здатність адаптуватися до змін на ринку. Впровадження ефективної системи управління ризиками, оптимізація витрат та активне використання інноваційних технологій можуть стати ключовими факторами для підтримки стійкості та розвитку підприємства в умовах невизначеності.

Таким чином, виробничі підприємства мають бути готові до економічної нестабільності, розробляючи стратегії управління ризиками та інвестуючи в інновації. Це дозволить їм не тільки зберігати конкурентні позиції, але й розширювати свої можливості в умовах економічної нестабільності.

1.3 Управління ризиками в підприємницькій діяльності та їх вплив на фінансову безпеку

Управління ризиками в підприємницькій діяльності є однією з ключових складових успішного функціонування будь-якого бізнесу. Це процес виявлення, оцінки та управління ризиками, які можуть негативно вплинути на фінансову стабільність підприємства, його діяльність і розвиток. Фінансова безпека, як важливий елемент стійкості бізнесу, залежить від ефективного управління ризиками, яке дозволяє мінімізувати негативні наслідки і підтримувати стабільність фінансових потоків.

Основними ризиками, з якими стикаються підприємства, є фінансові, операційні, стратегічні, правові, ринкові та репутаційні. Кожен із цих ризиків має свої особливості та потребує відповідних методів управління. Фінансові ризики, такі як валютні коливання, зміна процентних ставок або фінансова криза, безпосередньо впливають на капітал підприємства, його платоспроможність та доступ до фінансових ресурсів. Операційні ризики пов'язані з внутрішніми процесами підприємства, зокрема збої в ланцюжках постачання, проблеми з обладнанням або людським фактором. Стратегічні ризики стосуються довгострокових планів розвитку, що можуть бути під загрозою через зміни в економіці або появу нових конкурентів [63].

Ефективне управління ризиками починається з їх ідентифікації та аналізу. На цьому етапі підприємства мають виявити всі можливі загрози для своєї діяльності. Далі йде етап оцінки ризиків, що передбачає визначення ймовірності їх виникнення та можливих наслідків. Важливим інструментом на цьому етапі є проведення аналізу за допомогою спеціалізованих фінансових моделей, які дозволяють прогнозувати можливі втрати [6].

Наступним кроком є розробка стратегії мінімізації ризиків. Це може включати диверсифікацію бізнесу, страхування від фінансових ризиків, впровадження нових технологій для підвищення ефективності операцій та управління, або підвищення кваліфікації персоналу для зниження людського фактора. Підприємства можуть використовувати хеджування, що є ефективним інструментом захисту від коливань валютних курсів або зміни цін на сировину.

Неправильне управління ризиками або їх ігнорування можуть призвести до фінансових втрат, втрати ринкових позицій або навіть банкрутства. В умовах нестабільної економічної ситуації підприємства мають бути готові до можливих кризових ситуацій і мати резервні плани для підтримки фінансової безпеки.

Фінансова безпека – це комплекс заходів, спрямованих на захист підприємства від фінансових загроз та забезпечення його стабільності в

умовах невизначеності. Вона включає не лише управління фінансовими потоками, а й побудову ефективної системи управління ризиками. Основна мета фінансової безпеки полягає в тому, щоб гарантувати можливість стабільного функціонування бізнесу, незалежно від зовнішніх і внутрішніх ризиків (Табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Класифікація ризиків підприємницької діяльності

Тип ризику	Опис
Фінансові ризики	Ризики, пов'язані з нестабільністю грошових потоків, валютними коливаннями, зміною процентних ставок.
Операційні ризики	Загрози, що виникають через збої у виробничих процесах, помилки персоналу або технічні проблеми.
Стратегічні ризики	Ризики, пов'язані з неправильним вибором стратегії розвитку, змінами на ринку або появою нових конкурентів.
Ринкові ризики	Ризики, пов'язані зі зміною ринкових умов, попиту на продукцію або послуги.
Репутаційні ризики	Загрози для репутації компанії через негативну інформацію в ЗМІ або соціальних мережах.

Джерело: сформовано автором на основі [55]

Фінансові ризики є одними з найбільш небезпечних, оскільки вони безпосередньо впливають на стабільність грошових потоків і здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Операційні ризики, пов'язані зі збоями у виробничих процесах, можуть призвести до підвищення витрат і зниження ефективності діяльності. Стратегічні ризики вимагають ретельного аналізу ринкових умов, оскільки неправильний вибір стратегії може поставити під загрозу подальший розвиток підприємства. Ринкові ризики, зумовлені змінами в попиті, впливають на прибутковість, а репутаційні ризики можуть призвести до втрати клієнтів і довгострокового зниження доходів (Табл. 1.9).

Управління ризиками починається з ідентифікації потенційних загроз, що дозволяє підприємству заздалегідь готуватися до можливих викликів.

Оцінка ризиків допомагає встановити ймовірність їх виникнення та визначити найбільш вразливі напрямки діяльності.

Таблиця 1.9

Основні етапи управління ризиками

Етап	Опис
Ідентифікація ризиків	Виявлення можливих загроз для підприємства
Оцінка ризиків	Визначення ймовірності виникнення ризиків і оцінка їх впливу на бізнес
Стратегії мінімізації	Розробка планів дій для зниження ймовірності виникнення ризиків або їх наслідків
Моніторинг ризиків	Постійне спостереження за ризиками та адаптація стратегій управління

Джерело: сформовано автором на основі [19]

Стратегії мінімізації передбачають розробку конкретних заходів, спрямованих на зниження ймовірності ризиків або їх наслідків. Моніторинг ризиків є безперервним процесом, що дозволяє підприємству своєчасно адаптувати свої дії до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах (Табл. 1.10).

Таблиця 1.10

Методи мінімізації ризиків

Метод	Опис
Диверсифікація	Розподіл ресурсів між різними проектами або сегментами ринку для зниження залежності від одного джерела доходів.
Страховання	Захист від можливих фінансових втрат через страхування від фінансових ризиків.
Хеджування	Зниження валютних ризиків або ризиків зміни цін через контракти на фінансові інструменти.
Впровадження технологій	Використання сучасних технологій для підвищення ефективності процесів та зниження ризиків.

Джерело: сформовано автором на основі [27]

Серед найпоширеніших методів мінімізації ризиків диверсифікація є однією з найефективніших стратегій, оскільки дозволяє знизити залежність від одного джерела доходу або одного ринкового сегменту. Страхування фінансових ризиків також є важливим інструментом, який дозволяє уникнути

значних втрат. Хеджування використовується для захисту від валютних коливань або змін цін на сировину. Впровадження нових технологій дозволяє знизити ризики, пов'язані з людським фактором або технічними проблемами.

Різні типи ризиків мають різний вплив на фінансову безпеку підприємства (Табл. 1.11).

Таблиця 1.11

Вплив різних типів ризиків на фінансову безпеку підприємства

Тип ризику	Вплив на фінансову безпеку
Фінансові ризики	Зниження прибутковості, зростання витрат на обслуговування боргу.
Операційні ризики	Підвищення витрат через збої у виробничих процесах.
Стратегічні ризики	Втрата ринкових позицій через неправильний вибір стратегії розвитку.
Ринкові ризики	Зниження доходів через зміни попиту на продукцію або послуги.
Репутаційні ризики	Втрата клієнтів і зниження доходів через негативну інформацію про компанію.

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Фінансові ризики призводять до зростання витрат на обслуговування боргу та зниження прибутковості, що ускладнює управління фінансовими потоками. Операційні ризики, зокрема технічні збої або помилки персоналу, призводять до підвищення витрат на виправлення проблем та зниження ефективності. Стратегічні ризики можуть призвести до втрати ринкових позицій, якщо підприємство не встигає адаптуватися до змін ринку. Репутаційні ризики негативно впливають на довіру клієнтів, що призводить до зниження доходів.

Фінансове планування дозволяє підприємству передбачити можливі загрози та підготуватися до них заздалегідь. Управління кредитним ризиком допомагає контролювати рівень заборгованості та запобігати ситуаціям, коли підприємство не може виконати свої зобов'язання. Страхування є важливим інструментом, який надає підприємству фінансовий захист у випадку непередбачених подій. Аналітичні моделі ризик-менеджменту дозволяють прогнозувати ризики на основі аналізу ринкових умов і фінансових показників, що допомагає приймати більш обґрунтовані рішення (Табл. 1.12).

Інструменти управління ризиками та їх ефективність

Інструмент	Рівень ефективності	Опис
Фінансове планування	Високий	Дозволяє передбачати можливі фінансові загрози та підготуватися до них.
Управління кредитним ризиком	Середній	Визначення максимально допустимого рівня заборгованості для бізнесу.
Страховання	Високий	Захищає підприємство від непередбачених фінансових втрат.
Аналітичні моделі ризик-менеджменту	Високий	Прогнозування ризиків на основі фінансових показників і аналізу ринку.

Джерело: сформовано автором на основі [13]

Фахівці в сфері менеджменту підкреслюють, що в умовах невизначеності ключовим чинником успіху є вже напрацьовані складові. Серед них важливу роль відіграють лідери, які виступають натхненниками трансформацій. Як авторитети думок, вони повинні мати чітке бачення та стратегію адаптації своїх організацій до нових умов, надихаючи команду і сприяючи її мобілізації. Лідери повинні бути гнучкими, оперативно реагувати на зміни, шукати інноваційні рішення та забезпечувати відкритість у спілкуванні. Розробка стратегії управління ризиками є критично важливою для зменшення негативного впливу невизначеності та забезпечення стійкості організації. Також важливо підтримувати розвиток потенціалу працівників, щоб допомогти їм адаптуватися до змін.

Ефективною стратегією в умовах невизначеності є реалізація інтегрованих трансформаційних стратегій, які охоплюють всі аспекти діяльності. Такі стратегії повинні бути варіативними і гнучкими, щоб швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, і допомагати в управлінні ризиками та виявленні нових можливостей.

Ключовим фактором для стратегічного успіху є фокус на досягненні конкретних цілей організації, які мають бути вбудовані в корпоративну культуру. Це дає змогу моніторити прогрес трансформації і забезпечує стійку мотивацію для подолання труднощів.

Важливим аспектом є міжфункціональний підхід, який дозволяє організації концентрувати свої ресурси на найважливіших напрямках. Вибір стратегічних ініціатив має приносити цінність та бути спрямованим на розв'язання реальних проблем.

Чітке розуміння бізнес-цілей організації є необхідним для визначення необхідних змін. Дорожня карта, яка окреслює, як досягти цих цілей, сприяє узгодженню зусиль усіх членів команди.

Розуміння причин змін підвищує мотивацію співробітників та сприяє їх залученню до впровадження нових ініціатив. Це дозволяє організації адаптуватися до зовнішніх змін.

Аналіз ланцюга створення вартості допомагає визначити пріоритети та сфери з високим потенціалом для створення вартості, що є важливим для стратегічного розвитку.

Стимулювання взаємозв'язку між різними аспектами діяльності організації сприяє створенню інновацій і покращенню адаптивності до змін.

Уникнення традиційного мислення в епоху цифрових технологій і рішучість у впровадженні змін є критично важливими для підтримання конкурентоспроможності. Технології швидко розвиваються, а цифрові канали стають основними інструментами взаємодії з клієнтами, що вимагає оперативних рішень і креативності у команді [33].

Гнучкість, адаптивність, життєздатність і подальший розвиток бізнесу як елементи набутої резилентності в умовах конкуренції, ризиків і невизначеності становлять складне стратегічне завдання. Це вимагає максимальної участі інтелектуального капіталу, а також нематеріальних і матеріальних активів компанії. Для виживання та зростання в довгостроковій перспективі необхідно вміти передбачати зміни на ринку та відповідно до них адаптуватися, застосовуючи відповідні стратегії. Чим вища поінформованість і усвідомлення ситуації, тим більше резилентність компанії. Важливу роль у цьому процесі відіграє здатність виявляти зовнішні ризики і приймати адекватні управлінські рішення.

У цьому контексті варто звернути увагу на формулу Бекхарда [52]:

$$D \times V \times F \geq R \quad (1.1),$$

де D (невдоволення) означає намір (бажання + дія),

- V (бачення) – чітке уявлення про майбутнє,

- F (перші кроки) – конкретні дії для реалізації планів,

- R (опір змінам) – труднощі, які потрібно подолати для досягнення успіху.

Ця формула показує, що резилентність виникає в результаті поєднання недоволення та прагнення до змін з реальними практичними діями.

Сьогодні бізнесу необхідно розробити стратегію резилентності, яка повинна відповідати на кілька важливих запитань: що є сенсом перемоги, які мета та мотиви компанії, на якому ринку вона планує працювати, які компетенції потрібні для успіху та які системи управління необхідно впровадити. Основними напрямками резилентності є фінансова, операційна, організаційна та іміджева стійкість. Також важливо створити бізнес-модель, здатну адаптуватися до швидко змінюваного і невизначеного середовища під час кризи.

При формуванні резилентної стратегії компанії слід забезпечити достатній капітал і ліквідність, надійний сервіс і постачання, що змінюються відповідно до попиту без втрати якості, а також залучати ефективні ресурси та інвестувати в людський капітал. Також важливо узгоджувати місію, візію та цілі компанії, а також розвивати гнучку і відкриту комунікацію бренду.

Антикризове управління може бути впроваджене лише на основі обґрунтованого висновку служби безпеки, узгодженого з керівництвом підприємства. У структурі служби безпеки, в залежності від розмірів та специфіки діяльності промислового підприємства, мають працювати ризик-менеджери. Їхніми основними завданнями є виявлення ризиків і інших дестабілізуючих факторів, управління ними, а також координація зусиль різних підрозділів для мінімізації наслідків інцидентів, що виникають через ці небезпеки. Діяльність з управління ризиками та загрозами повинна

включати розробку і реалізацію методик для їх виявлення та оцінювання, визначення умов для зниження рівня ризику, що враховують особливості підприємства, реєстрацію інцидентів, а також заходів для підвищення стійкості підприємства до дестабілізуючих чинників. Необхідний також постійний моніторинг проявів та слабких сигналів, адаптація організаційної структури управління ризиками, створення відповідних положень та інструкцій, а також регулярне підвищення кваліфікації ризик-менеджерів.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра узагальнено теоретико-методичні основи фінансової безпеки підприємства, що дозволило визначити ключові підходи до її забезпечення в умовах економічної невизначеності. Досліджено поняття фінансової безпеки як стану, що забезпечує стійкість фінансових потоків та стабільність підприємства до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Виявлено, що фінансова безпека є багатогранним явищем і включає такі ключові елементи, як ліквідність активів, платоспроможність, фінансова стійкість, захист від ризиків та раціональне управління фінансовими ресурсами. Розглянуто основні показники оцінки фінансової безпеки, серед яких коефіцієнти ліквідності, фінансової незалежності та платоспроможності.

Досліджено, що підприємства виробничого сектору найбільше піддаються впливу економічної невизначеності, викликаній змінами у макроекономічному середовищі, коливанням попиту на продукцію, зростанням витрат на ресурси та фінансовими обмеженнями. Зазначено важливість управління ризиками, що виникають у процесі господарської діяльності, та формування стратегії, спрямованої на їх мінімізацію.

Зазначено, що забезпечення фінансової безпеки є основою для стабільного розвитку підприємства, його стійкості до зовнішніх загроз та ефективного управління ресурсами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ВІКОНЕНКО» В КОНТЕКСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Характеристика діяльності ТОВ «ВІКОНЕНКО» та його фінансово-економічний стан

Товариство з обмеженою відповідальністю «Віконенко» займається виробництвом та реалізацією металопластикових конструкцій в Україні. Відповідно до Статуту предметом діяльності ТОВ «Віконенко» є:

- виробництво будівельних виробів з пластмас;
- виробництво та оброблення інших скляних виробів;
- виробництво плит, штаби, труб та профілів з пластмас;
- виготовлення інших готових металевих виробів;
- виробництво будівельних металевих конструкцій та виробів;
- виробництво скла та виробів зі скла.

Крім того, компанія має виробничі потужності, які дозволяють їй забезпечувати власне виробництво, а також переробляти сировину для подальшої реалізації.

Протягом 2019-2023 років підприємство переживало значні коливання в економічному середовищі, зокрема, у зв'язку з впливом глобальних економічних криз, політичної нестабільності та змін у регулюванні ринку. Однак, навіть за умов таких викликів, компанія зберігала стабільну діяльність і підтримувала високі показники фінансової активності (Табл. 2.1).

За період 2019-2023 років активи ТОВ «Віконенко» демонструють суттєву волатильність. У 2019 році їх обсяг складав 68 569 тис. грн. Значне зростання відбулося у 2020 році, коли активи зросли до 101 295 тис. грн (+47,7%), що може свідчити про ефективні інвестиційні стратегії або розширення виробничих потужностей.

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники діяльності ТОВ «Віконенко», тис.грн.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Активи	68569	101295	89665	134751	157155
Необоротні активи	6344	19282	14335	11874	44732
Оборотні активи	62225	82013	75330	122877	112423
Пасиви	68569	101295	89666	134750	157155
Власний капітал	17480	34158	5221	11485	55667
Довгострокові зобов'язання	21448	26108	24403	24646	33218
Короткострокові зобов'язання	29641	41029	60042	98619	68270
Чистий дохід	99233	127482	162113	182824	273543
Собівартість реалізації	85776	110544	143718	163521	251892
Фінансовий результат до оподаткування	3118	3704	6723	7291	6561
Чистий прибуток	2680	2731	5506	6497	4042

Проте у 2021 році активи знову знизились до 89665 тис. грн, ймовірно, внаслідок економічної нестабільності, пов'язаної з пандемією та загальними ринковими коливаннями.

Починаючи з 2022 року, активи компанії відновлюються, досягнувши 134 751 тис. грн, а в 2023 році досягли 157 155 тис. грн, що свідчить про стабільний ріст і розвиток підприємства (Рис. 2.1).

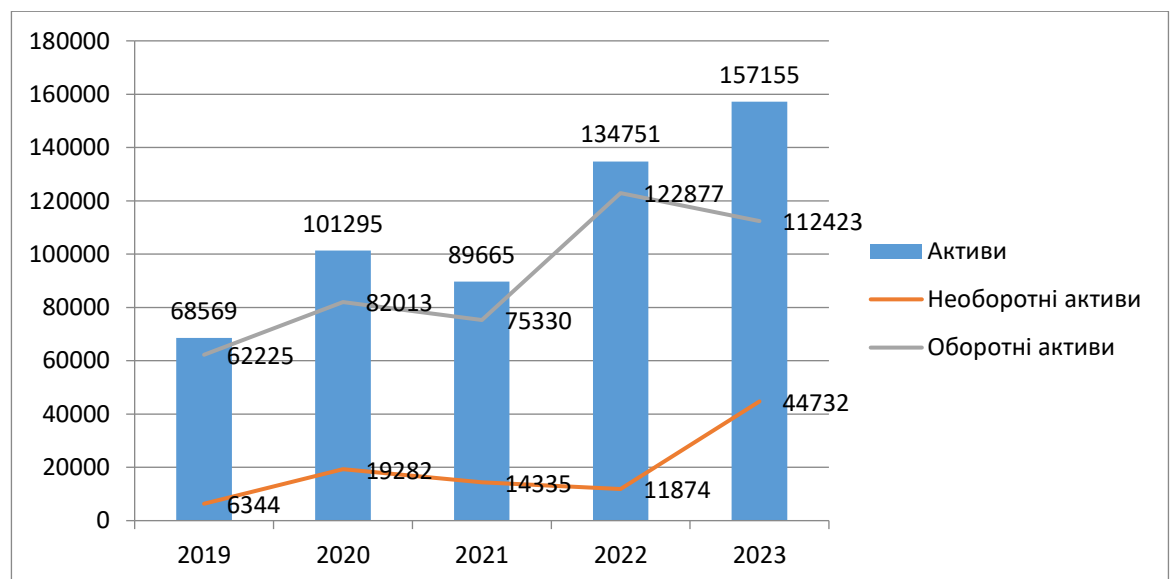

Рисунок 2.1 Динаміка оборотних, необоротних та загальної величини активів ТОВ «Віконенко», тис.грн.

Це зростання пояснюється збільшенням як необоротних, так і оборотних активів.

Необоротні активи показують стабільне зростання протягом аналізованого періоду. У 2019 році їх обсяг складав лише 6 344 тис. грн, але до 2023 року цей показник збільшився до 44 732 тис. грн. Це свідчить про інвестиції в довгострокові активи, такі як основні засоби та незавершені капітальні інвестиції, що є позитивним сигналом для довгострокової фінансової стійкості компанії.

Оборотні активи також зазнали змін. У 2019 році вони склали 62 225 тис. грн, але вже у 2020 році зросли до 82 013 тис. грн. Це свідчить про зростання обсягу запасів та дебіторської заборгованості. У 2021 році спостерігалось незначне скорочення оборотних активів до 75 330 тис. грн, проте вже у 2022 році відбулося суттєве зростання до 122 877 тис. грн. У 2023 році цей показник знизився до 112 423 тис. грн, але все ще залишається на високому рівні, що говорить про стабільну діяльність підприємства.

Проаналізуємо пасиви підприємства (Рис. 2.2).

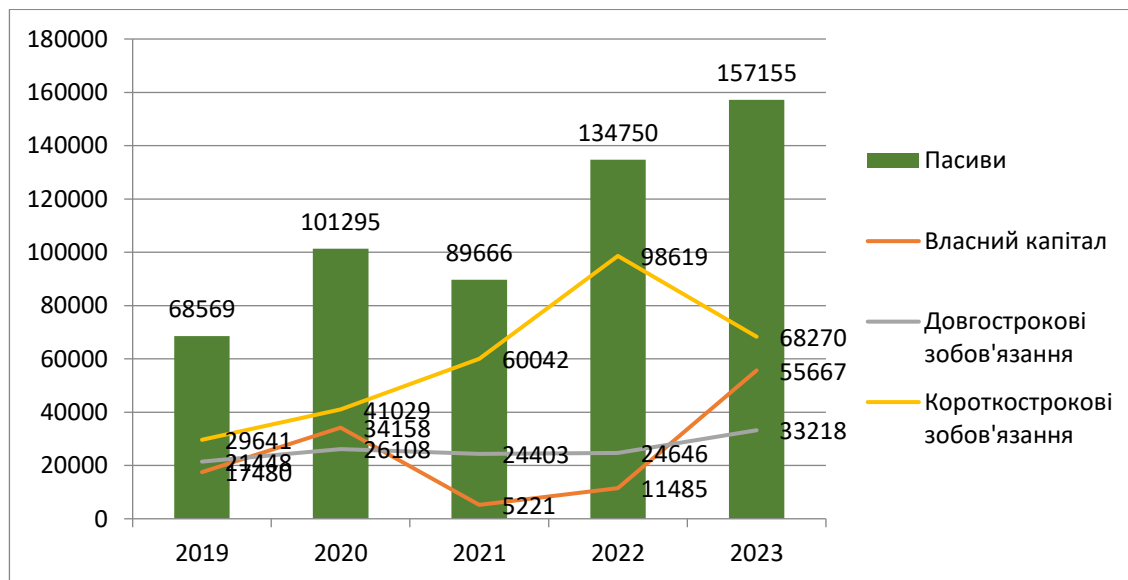

Рисунок 2.2 Динаміка величини пасивів ТОВ «Віконенко», тис.грн.

Пасиви ТОВ «Віконенко» за аналізований період демонструють важливі зміни у структурі фінансування підприємства. Власний капітал у 2019 році складав 17 480 тис. грн, що вказує на досить обмежені внутрішні фінансові ресурси компанії. Однак за період з 2019 по 2023 рік цей показник значно збільшився і у 2023 році досяг 55 667 тис. грн, що свідчить про успішну діяльність компанії та накопичення нерозподіленого прибутку. Така динаміка відображає позитивні зміни в управлінні власними ресурсами та підвищення фінансової стійкості підприємства.

Збільшення власного капіталу може бути пов'язане із прибутковою діяльністю компанії, зростанням доходів і покращенням рентабельності. У той же час зростання власного капіталу відображає вплив заходів, спрямованих на зміцнення фінансової безпеки компанії, що є важливим для довгострокової стійкості.

Довгострокові зобов'язання ТОВ «Віконенко» за цей період зросли з 21448 тис. грн у 2019 році до 33218 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про залучення довгострокового фінансування для реалізації інвестиційних проектів, що є важливим кроком для розвитку виробничих потужностей компанії. Довгострокові кредити та інші фінансові інструменти використовувалися для інвестицій у технологічне оновлення та розширення виробництва.

Короткострокові зобов'язання демонструють ще більш динамічну тенденцію. У 2019 році вони становили 29 641 тис. грн, а вже у 2023 році їх величина зросла до 68 270 тис. грн. Це може бути свідченням активного використання короткострокового кредитування для фінансування операційної діяльності підприємства. Така ситуація свідчить про збільшення обсягів поточної діяльності компанії та потреби в обігових коштах, однак також підвищує ризики з точки зору управління ліквідністю та короткостроковими зобов'язаннями.

Фінансові результати ТОВ «Віконенко» протягом 2019-2023 років демонструють значні коливання. Чистий дохід від реалізації продукції у 2019

році складав 1 274 828 тис. грн, проте у 2020 році спостерігається суттєве зниження цього показника до 127 482 тис. грн. Це може бути пов'язане із зовнішніми економічними факторами, такими як глобальна економічна криза або вплив пандемії.

Починаючи з 2021 року, підприємство поступово відновлює свої доходи: у 2021 році чистий дохід склав 162 113 тис. грн, у 2022 році — 182 824 тис. грн, а у 2023 році він досяг 273 543 тис. грн. Це свідчить про відновлення ринкових позицій підприємства та зростання попиту на його продукцію.

Собівартість реалізації продукції також збільшувалася протягом цього періоду, що є природним наслідком зростання обсягів виробництва та операційної діяльності. У 2019 році цей показник складав 1 105 437 тис. грн, а у 2023 році він зріс до 251 892 тис. грн. Це може свідчити про збільшення витрат на матеріали, енергоносії або виробничі процеси.

Фінансовий результат до оподаткування протягом аналізованого періоду демонструє позитивні показники, що свідчить про прибутковість компанії. У 2019 році цей показник складав 3 704 тис. грн, а у 2023 році він склав 6 561 тис. грн. Це свідчить про стабільну операційну діяльність компанії, проте деяке зниження прибутковості у порівнянні з попередніми роками може бути результатом зростання витратної частини бюджету (Рис. 2.3).

Чистий прибуток ТОВ «Віконенко» також зазнав коливань протягом аналізованого періоду. У 2019 році він складав 2 731 тис. грн, у 2021 році зріс до 5 506 тис. грн, а у 2023 році знизився до 4 042 тис. грн. Зниження чистого прибутку може бути наслідком збільшення витрат, пов'язаних з операційною діяльністю та обслуговуванням боргових зобов'язань.

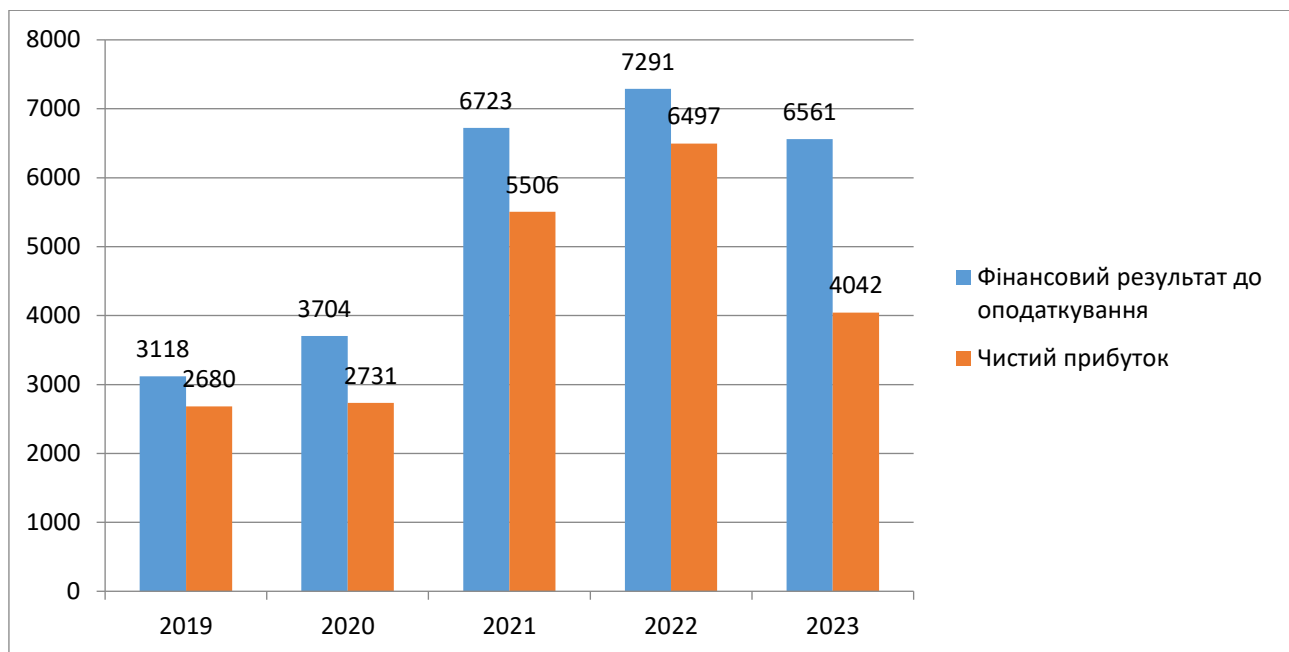

Рисунок 2.3 Фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток ТОВ «Віконенко», тис.грн.

У Табл. 2.2 подані результати розрахунків абсолютних відхилень значень окремих статей балансу та звіту про фінансові результати ТОВ «Віконенко».

Таблиця 2.2

Абсолютні відхилення значень окремих статей балансу та звіту про фінансові результати ТОВ «Віконенко»

Показник	Абсолютне відхилення			
	2020 від 2019	2021 від 2010	2022 від 2021	2023 від 2022
Активи	32726	-11630	45086	22404
Необоротні активи	12938	-4947	-2461	32858
Оборотні активи	19788	-6683	47547	-10454
Пасиви	32726	-11629	45084	22405
Власний капітал	16678	-28937	-22673	44182
Довгострокові зобов'язання	4660	-1705	243	8572
Короткострокові зобов'язання	11388	19013	38577	-30349
Чистий дохід	28249	34631	20711	90719
Собівартість реалізації	24768	33174	19803	88371
Фінансовий результат до оподаткування	586	3019	568	-730
Чистий прибуток	51	2775	991	-2455

Протягом аналізованого періоду 2019-2023 років абсолютні відхилення значень активів, пасивів та чистого прибутку ТОВ «Віконенко» демонструють динаміку зростання та коливань.

Активи підприємства зросли на 32 726 тис. грн у 2020 році порівняно з 2019 роком, що свідчить про активізацію діяльності та можливі інвестиції в розвиток. Проте у 2021 році активи скоротилися на 11 630 тис. грн, що може бути пов'язано з економічними труднощами або оптимізацією ресурсів. У 2022 та 2023 роках активи знову демонструють позитивну динаміку: зростання на 45 086 тис. грн і 22 404 тис. грн відповідно, що вказує на стабілізацію та розвиток підприємства.

Пасиви компанії мають аналогічну тенденцію, оскільки баланс залишається збалансованим. У 2020 році пасиви збільшилися на 32 726 тис. грн, у 2021 році скоротилися на 11 629 тис. грн, а у 2022 і 2023 роках зросли на 45 084 тис. грн і 22 405 тис. грн відповідно, що вказує на стабільне зростання зобов'язань підприємства.

Чистий прибуток демонстрував коливання: незначне зростання у 2020 році на 51 тис. грн порівняно з 2019 роком, більш суттєве збільшення у 2021 році на 2 775 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності діяльності. Однак у 2023 році прибуток знизився на 2 455 тис. грн, що може вказувати на збільшення витрат або інші негативні фактори впливу на фінансові результати.

Відносні відхилення активів ТОВ «Віконенко» демонструють позитивну динаміку у більшості років аналізованого періоду (Табл. 2.3).

У 2020 році активи зросли на 47,73%, що вказує на значний розвиток підприємства. У 2021 році відбулося зниження активів на 11,48%, що, ймовірно, пов'язане з внутрішніми або зовнішніми викликами, такими як економічні кризи чи скорочення інвестицій. Проте у 2022 році спостерігається значне зростання активів на 50,28%, що свідчить про активне

відновлення бізнесу. У 2023 році зростання активів продовжилося на 16,63%, що є показником стабільної діяльності підприємства.

Таблиця 2.3

Відносні відхилення значень окремих статей балансу та звіту про фінансові результати ТОВ «Віконенко»

Показник	Відносне відхилення			
	2020 від 2019	2021 від 2010	2022 від 2021	2023 від 2022
Активи	47,73	-11,48	50,28	16,63
Необоротні активи	203,94	-25,66	-17,17	276,71
Оборотні активи	31,80	-8,15	63,12	-8,51
Пасиви	47,73	-11,48	50,28	16,63
Власний капітал	95,41	-84,72	-66,38	384,69
Довгострокові зобов'язання	21,73	-6,53	1,00	34,78
Короткострокові зобов'язання	38,42	46,34	64,25	-30,77
Чистий дохід	28,47	27,17	12,78	49,62
Собівартість реалізації	28,88	30,01	13,78	54,04
Фінансовий результат до оподаткування	18,79	81,51	8,45	-10,01
Чистий прибуток	1,91	101,60	18,00	-37,79

Динаміка відносних змін пасивів майже ідентична активам, оскільки баланс має бути збалансованим. У 2020 році пасиви зросли на 47,73%, що відображає збільшення фінансування, як за рахунок власного капіталу, так і зобов'язань. У 2021 році спостерігається скорочення пасивів на 11,48%, а у 2022 році їх зростання на 50,28% свідчить про відновлення підприємства після кризи. У 2023 році пасиви зросли на 16,63%, що вказує на стабільний розвиток.

Відносні зміни чистого прибутку є більш коливальними. У 2020 році прибуток збільшився лише на 1,91%, що вказує на мінімальний ріст, можливо, через підвищені витрати або обмежені можливості для збільшення доходів. У 2021 році спостерігається значне зростання прибутку на 101,6%, що свідчить про ефективну діяльність компанії після попередніх викликів. У 2022 році прибуток зріс на 18,0%, проте вже у 2023 році він знизився на

37,79%, що може бути пов'язано з підвищеними витратами або іншими несприятливими факторами, що вплинули на рентабельність підприємства.

Відносні зміни показників активів, пасивів та чистого прибутку ТОВ «ВІКОНЕНКО» за період 2019-2023 років свідчать про нестабільність фінансової ситуації, проте позитивні тренди у 2020-2022 роках демонструють здатність компанії до відновлення та розвитку. Значні коливання прибутковості свідчать про вплив зовнішніх факторів та необхідність подальшої оптимізації витрат.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років показує, що підприємство пройшло через періоди як спаду, так і відновлення. Значні коливання активів та пасивів компанії свідчать про адаптацію до ринкових умов та зміну стратегії фінансування. Успішне відновлення власного капіталу та зростання фінансових показників у 2022-2023 роках є позитивними ознаками для подальшого розвитку компанії.

Підприємство має потенціал для зростання за умови оптимізації витрат та раціонального управління зобов'язаннями. Для забезпечення довгострокової фінансової стійкості важливо покращити показники рентабельності та продовжувати інвестувати у розвиток виробничих потужностей.

2.2 Комплексна оцінка фінансової стійкості та ліквідності в контексті формування фінансової безпеки ТОВ «Віконенко»

Комплексна оцінка фінансової стійкості та фінансової безпеки ТОВ «Віконенко» охоплює аналіз ключових фінансових показників та коефіцієнтів, що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також визначити його фінансову здатність функціонувати в умовах ринкових ризиків. Для цього використовуються фінансові коефіцієнти автономії, фінансового ризику, покриття зобов'язань власним капіталом, ліквідності та рентабельності. Розглянемо детальніший аналіз кожного аспекту, надаючи

формули розрахунків, таблиці та результати аналізу на основі фінансових звітів компанії.

Фінансова стійкість підприємства відображає його здатність самостійно фінансувати діяльність, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності. Для аналізу використовуються кілька важливих коефіцієнтів.

Коефіцієнт автономії дозволяє оцінити частку власного капіталу в загальній структурі активів підприємства. Він показує, наскільки підприємство залежить від зовнішніх джерел фінансування. Формула для розрахунку коефіцієнта:

$$K_{авт} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні активи}}$$

Для ТОВ «Віконенко» розрахунок коефіцієнта автономії по роках подано у Табл.2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок коефіцієнту автономії ТОВ «Віконенко»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Власний капітал	17480	34158	5221	11485	55667
Активи	68569	101295	89665	134751	157155
Коефіцієнт автономії	0,255	0,337	0,058	0,085	0,354

З даних Таблиці 2.4 видно, що коефіцієнт автономії значно знизився у 2021 році до 0,058, що свідчить про надмірну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Такий низький рівень автономії може бути ознакою підвищеного ризику для компанії в разі фінансових проблем або зниження доступу до зовнішніх ресурсів. Однак у 2023 році коефіцієнт автономії відновився до рівня 0,354, що свідчить про значне покращення структури капіталу та зменшення фінансової залежності від зовнішніх зобов'язань.

Коефіцієнт фінансового ризику визначає, наскільки компанія залежить від зовнішніх джерел фінансування порівняно з власними коштами. Він показує співвідношення загальних зобов'язань до власного капіталу і вказує на ризиковість фінансової стратегії компанії. Формула для розрахунку коефіцієнта:

$$K_{авт} = \frac{\text{Загальні зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$$

Розрахунок коефіцієнта фінансового ризику для ТОВ «Віконенко» подано в Табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок коефіцієнту фінансового ризику ТОВ «Віконенко»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Власний капітал	17480	34158	5221	11485	55667
Загальні зобов'язання	51089	67536	83630	122871	101488
Коефіцієнт фінансового ризику	2,923	1,977	16,018	10,698	1,823

З таблиці видно, що у 2021 році коефіцієнт фінансового ризику досяг дуже високого значення 16,02, що свідчить про суттєве фінансове навантаження на підприємство та високий ризик його фінансової нестабільності. Підприємство було практично повністю залежним від зовнішнього фінансування. Проте у 2023 році цей показник покращився до 1,82, що вказує на поступове відновлення балансу між власними та залученими коштами.

Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом дозволяє оцінити, наскільки власний капітал компанії здатен покрити її зобов'язання.

$$K_{авт} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні зобов'язання}}$$

Як видно з даних Табл. 2.6, цей показник є інверсією коефіцієнта фінансового ризику, але допомагає оцінити ситуацію з іншого боку.

Таблиця 2.6

Коефіцієнт фінансового ризику, автономії та покриття ТОВ «Віконенко»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Власний капітал	17480	34158	5221	11485	55667
Активи	68569	101295	89665	134751	157155
Коефіцієнт автономії	0,255	0,337	0,058	0,085	0,354
Загальні зобов'язання	51089	67536	83630	122871	101488
Коефіцієнт фінансового ризику	2,923	1,977	16,018	10,698	1,823
Коефіцієнт покриття	0,342	0,506	0,062	0,093	0,549

У 2021 році показник впав до найнижчого значення 0,062, що свідчить про критично низьку фінансову стабільність, але у 2023 році він зріс до 0,549, що є значним покращенням (Рис. 2.4).

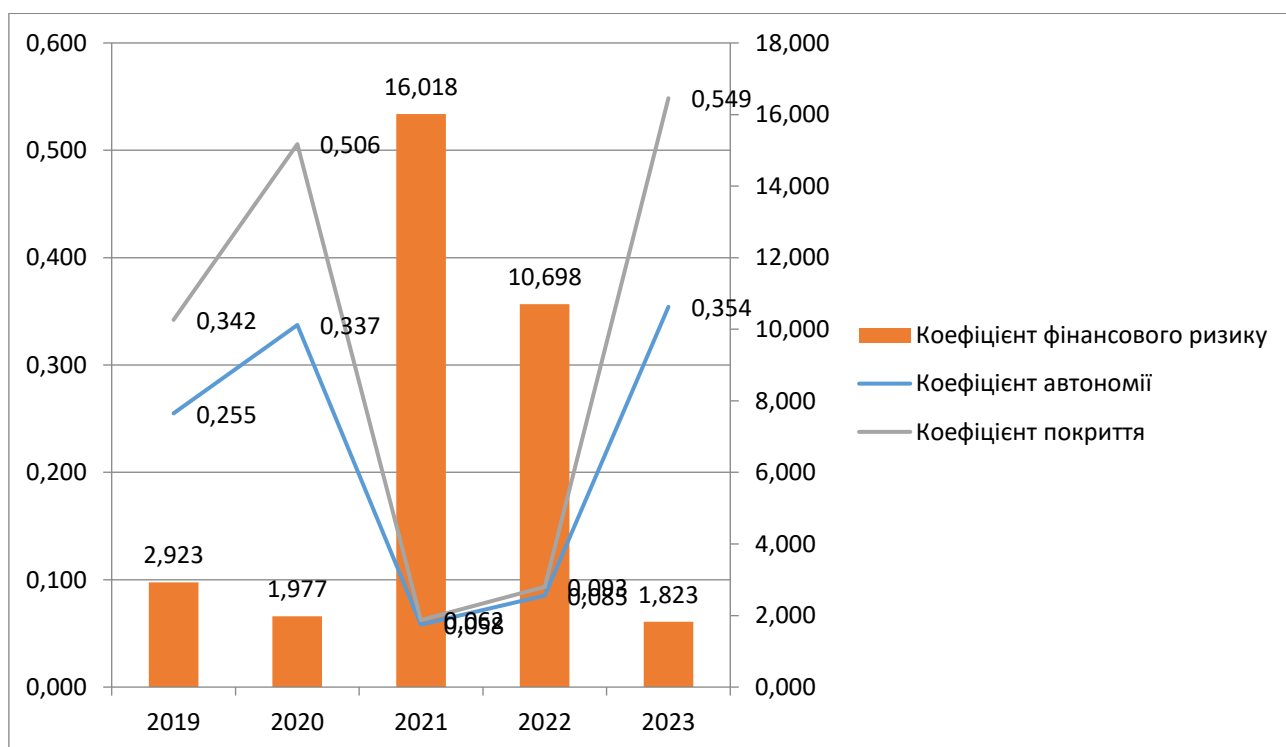

Рисунок 2.4 Коефіцієнт фінансового ризику, автономії та покриття ТОВ «Віконенко»

Ліквідність підприємства є ключовим елементом його фінансової стійкості та здатності підтримувати безперебійну операційну діяльність. Оцінка ліквідності дозволяє визначити, наскільки компанія здатна своєчасно виконувати свої зобов'язання, зокрема короткострокові борги, і виявити можливі ризики, пов'язані з неплатоспроможністю. Особливо важливо проводити цей аналіз в умовах економічної нестабільності, коли доступ до фінансових ресурсів може бути обмеженим.

За допомогою ключових коефіцієнтів ліквідності, таких як поточна ліквідність, швидка ліквідність та абсолютна ліквідність, далі буде проведений детальний аналіз здатності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Це допоможе не лише оцінити фінансову стабільність компанії на поточний момент, але й визначити, які аспекти фінансового управління потребують покращення для забезпечення її довгострокової стійкості.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Це є базовим показником ліквідності, який демонструє, чи достатньо в компанії оборотних активів для погашення зобов'язань у короткостроковій перспективі. Формула для розрахунку:

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Динаміка коефіцієнта поточної ліквідності ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років наведена в Табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Результати розрахунків коефіцієнту поточної ліквідності ТОВ «Віконенко»					
Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Оборотні активи	62225	82013	75330	122877	112423
Короткострокові зобов'язання	29641	41029	60042	98619	68270
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,10	2,00	1,25	1,25	1,65

У 2019-2020 роках коефіцієнт поточної ліквідності знаходився на рівні понад 2, що свідчить про здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання більше ніж удвічі. Це був позитивний сигнал для фінансової стабільності компанії, оскільки означало, що компанія мала достатньо ресурсів для виконання зобов'язань у короткостроковій перспективі.

Проте в 2021-2022 роках цей коефіцієнт знизився до 1,25, що вказує на те, що підприємство могло покривати свої зобов'язання лише на 25% більше, ніж їхня вартість. Це зниження може бути викликане зростанням короткострокових зобов'язань або зниженням ліквідності оборотних активів, що підвищувало ризик ліквідності для компанії.

У 2023 році ситуація почала покращуватись – коефіцієнт піднявся до 1,65. Це вказує на певну стабілізацію ліквідності, однак рівень все ще не є настільки безпечним, як у 2019-2020 роках. Для покращення ліквідності підприємству необхідно зосередитись на оптимізації короткострокових зобов'язань та підвищенні оборотності активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності враховує лише найбільш ліквідні активи (без запасів), що дає більш точне уявлення про можливості підприємства погасити короткострокові зобов'язання.

Формула для розрахунку:

$$K_{шл} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Таблиця 2.8

Результати розрахунків коефіцієнту швидкої ліквідності ТОВ

«Віконенко»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Оборотні активи	62225	82013	75330	122877	112423
Короткострокові зобов'язання	29641	41029	60042	98619	68270
Запаси	54757	65852	42184	81761	47574
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,25	0,39	0,55	0,42	0,95

Коефіцієнт швидкої ліквідності є більш консервативним показником, оскільки виключає запаси, які є менш ліквідними активами. У 2019 році значення цього показника було на рівні 0,25, що означає, що компанія мала дуже низьку здатність погашати короткострокові зобов'язання за рахунок більш ліквідних активів, таких як грошові кошти та дебіторська заборгованість.

У 2020 році цей показник піднявся до 0,39, що свідчить про певне покращення ситуації, але все ще вказує на високий ризик ліквідності. У 2021 році коефіцієнт швидкої ліквідності зріс до 0.55, що було кроком у правильному напрямку, але в 2022 році знову впав до 0.42, що вказує на продовження складнощів з управлінням ліквідними активами.

Нарешті, у 2023 році показник суттєво зріс до 0,95, що свідчить про наближення до безпечного рівня. Однак, для оптимального стану цей коефіцієнт має перевищувати 1, що вказувало б на здатність компанії покривати короткострокові зобов'язання без використання запасів. Підприємству варто зосередитись на покращенні управління ліквідними активами та скороченні залежності від запасів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності враховує лише грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення, що дозволяє оцінити, наскільки підприємство може негайно погасити свої короткострокові зобов'язання. Це найсуворіший показник ліквідності.

$$K_{пл} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років наведена в Табл. 2.9.

Результати розрахунків коефіцієнту абсолютної ліквідності ТОВ
«Віконенко»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Короткострокові зобов'язання	29641	41029	60042	98619	68270
Грошові кошти	210	415	89	607	2142
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,010	0,001	0,006	0,031

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Віконенко» демонструє критично низькі значення протягом всього аналізованого періоду. Навіть у найкращі роки 2019 і 2020 значення не перевищували 0.010, що означає, що підприємство мало лише 1 копійку грошових коштів на кожну гривню короткострокових зобов'язань. У 2021 році цей показник впав до критично низького рівня 0.001, що фактично означає відсутність достатньої кількості грошових коштів для погашення навіть невеликої частки короткострокових боргів.

Хоча у 2023 році ситуація покращилася, і коефіцієнт зріс до 0,031, це все ще надзвичайно низький рівень, який свідчить про гостру потребу в поліпшенні управління грошовими коштами. Компанія повинна зосередитись на збільшенні резервів грошових коштів або швидко ліквідних активів для забезпечення стабільного покриття короткострокових зобов'язань у разі непередбачених обставин.

Загальний аналіз ліквідності ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років показує наявність суттєвих проблем з управлінням ліквідністю підприємства.

На Рис. 2.5 показано динаміку усіх показників ліквідності.

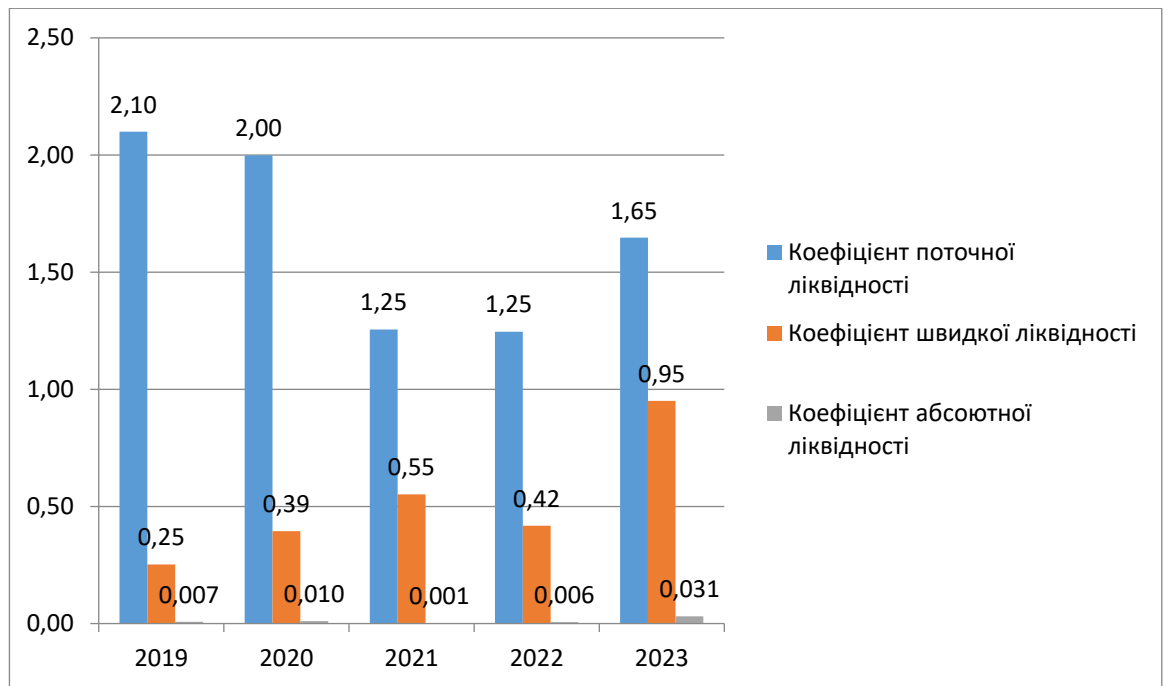

Рисунок 2.5 Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Віконенко»

На основі розрахунків коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності можна зробити такі висновки:

Коефіцієнт поточної ліквідності свідчить про достатньо хорошу ситуацію з ліквідністю у 2019-2020 роках, коли підприємство мало оборотних активів у понад два рази більше, ніж його короткострокові зобов'язання. Однак зниження коефіцієнта у 2021-2022 роках до 1,25 вказує на певні ризики, оскільки цього вже недостатньо для забезпечення впевненого покриття зобов'язань. У 2023 році коефіцієнт піднявся до 1,65, що є покращенням, але все ще потребує роботи для досягнення більш стабільного рівня ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який виключає менш ліквідні запаси, демонструє значно нижчі значення протягом всього періоду. Це вказує на те, що підприємство має проблеми з ліквідними активами, навіть коли враховуються оборотні активи без запасів. У 2019-2020 роках цей показник був на рівні 0,25-0,39, що є критично низьким рівнем. У 2021 році він зріс до 0,55, а у 2023 році досяг 0,95, що є покращенням, але все ще не досягає рекомендованого рівня 1. Підприємству варто звернути увагу на покращення

управління ліквідними активами, такими як дебіторська заборгованість і грошові кошти.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує найбільш тривожні результати. Протягом всього аналізованого періоду цей коефіцієнт залишався надзвичайно низьким, навіть у найкращі роки не перевищував 0,010 (що означає лише 1 копійку на кожную гривню зобов'язань). У 2021 році показник впав до 0,001, що фактично означає, що компанія не мала грошових коштів для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Незважаючи на те, що у 2023 році коефіцієнт піднявся до 0,031, це все ще вказує на значні проблеми з управлінням грошовими коштами. Підприємству необхідно значно збільшити рівень грошових резервів або швидко ліквідних активів для забезпечення своєї платоспроможності.

У Табл. 2.10 показано результати розрахунків абсолютних та відносних відхилень коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Віконенко».

Таблиця 2.10

Абсолютні та відносні відхилення коефіцієнтів ліквідності ТОВ
«Віконенко»

Показник	Абсолютне відхилення				Відносне відхилення			
	2020 від 2019	2021 від 2010	2022 від 2021	2023 від 2022	2020 від 2019	2021 від 2010	2022 від 2021	2023 від 2022
Коефіцієнт поточної ліквідності	-0,10	-0,74	-0,01	0,40	-4,78	-37,23	-0,69	32,16
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,14	0,16	-0,14	0,53	56,34	40,15	-24,48	127,84
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	-0,01	0,00	0,03	42,77	-85,35	315,23	409,75

Аналіз абсолютних і відносних відхилень показників ліквідності ТОВ «ВІКОНЕНКО» за період 2019-2023 років дозволяє виявити ключові зміни у фінансовій стійкості підприємства. У 2020 році коефіцієнт поточної

ліквідності знизився на 0,10 порівняно з 2019 роком, що свідчить про деяке погіршення здатності компанії покривати свої короткострокові зобов'язання. У 2021 році це погіршення було ще значнішим – на 0,74, що вказує на суттєві фінансові труднощі. Проте в 2022 році ситуація стабілізувалась, оскільки відхилення становило лише -0,01. У 2023 році було досягнуто покращення, коли коефіцієнт зріс на 0.40, що свідчить про поступове відновлення ліквідності підприємства.

Відносні відхилення також підтверджують цю тенденцію. У 2020 році ліквідність знизилась на 4,78%, що можна вважати незначним погіршенням. Однак у 2021 році цей показник впав на 37,23%, що свідчить про серйозні труднощі. У 2022 році зміни були мінімальними, з відхиленням на рівні -0,69%. У 2023 році компанія досягла значного відновлення, коли відносне відхилення склало 32,16%.

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, у 2020 році він зріс на 0,14, що вказує на покращення здатності компанії покривати короткострокові зобов'язання без урахування запасів. У 2021 році цей показник продовжив зростати на 0,16, що також є позитивним сигналом. Проте у 2022 році спостерігалось зниження на 0,14, що вказує на певні труднощі з ліквідністю, які було виправлено у 2023 році, коли коефіцієнт зріс на 0.53. Це означає, що підприємство поліпшило управління ліквідними активами у 2023 році.

Відносні відхилення показують аналогічну динаміку. У 2020 році швидка ліквідність зросла на 56,34%, а у 2021 році – на 40,15%. У 2022 році було зниження на 24.48%, але у 2023 році відносне відхилення склало 127,84%, що вказує на суттєве покращення ліквідності порівняно з попереднім роком.

Щодо коефіцієнта абсолютної ліквідності, у 2020 році спостерігалось незначне покращення, а у 2021 році – незначне погіршення на 0,01. Найбільший приріст відбувся у 2023 році, коли коефіцієнт зріс на 0,03, що свідчить про значне покращення грошової ліквідності.

Відносні відхилення підтверджують ці висновки. У 2020 році спостерігалось покращення на 42,77%, тоді як у 2021 році відносне відхилення становило -85,35%, що вказує на значне погіршення ліквідності. У 2022 році ситуація різко покращилася – зростання на 315,23%, а у 2023 році показник зріс ще більше – на 409,75%.

Загалом, аналіз абсолютних і відносних відхилень коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Віконенко» вказує на те, що у 2020-2021 роках компанія стикнулася з певними труднощами у покритті своїх короткострокових зобов'язань. Проте у 2023 році підприємство досягло суттєвого покращення ліквідності, особливо за рахунок управління грошовими коштами і ліквідними активами.

Аналіз ліквідності ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років вказує на наявність суттєвих проблем з ліквідністю, які могли вплинути на загальну фінансову стабільність підприємства. Попри деяке покращення у 2023 році, рівень ліквідності залишається нижчим за оптимальний. Компанія повинна зосередитися на поліпшенні управління ліквідними активами, зокрема грошовими коштами та дебіторською заборгованістю, а також на зниженні залежності від короткострокових зобов'язань.

На основі проведеного аналізу за Розділом 2.2 можна зробити висновки про фінансову безпеку ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років. Фінансова безпека підприємства полягає в його здатності підтримувати стабільність та ефективно протистояти різним внутрішнім та зовнішнім викликам, зокрема нестабільності на ринках, змінам економічних умов і загрозам ліквідності.

Аналіз показників ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Віконенко» демонструє певні коливання, які безпосередньо вплинули на рівень фінансової безпеки підприємства. У 2020 році компанія зіткнулася з першим погіршенням ліквідності, що відобразилося на показниках коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності. Це свідчило про зниження можливостей підприємства швидко реагувати на короткострокові фінансові зобов'язання.

Особливо критичним став 2021 рік, коли коефіцієнти ліквідності досягли мінімуму, що створювало значні ризики для фінансової безпеки.

Фінансова безпека ТОВ «Віконенко» була під загрозою в період 2021-2022 років через низьку здатність покривати короткострокові зобов'язання ліквідними активами. Це особливо помітно на прикладі коефіцієнта абсолютної ліквідності, який протягом цього часу залишався на критично низькому рівні. Однак у 2023 році компанія змогла покращити свою фінансову безпеку завдяки зростанню ліквідності та стабілізації ключових показників, що свідчить про ефективні управлінські рішення щодо підвищення стійкості підприємства.

Загалом, фінансова безпека ТОВ «Віконенко» зазнавала суттєвих викликів, але завдяки заходам з оптимізації фінансових потоків і покращенню управління активами, підприємство досягло покращення фінансової стійкості. Для подальшого зміцнення фінансової безпеки компанії слід звертати увагу на зменшення залежності від короткострокових зобов'язань і підтримання достатнього рівня ліквідних активів.

2.3 Аналіз рентабельності та ділової активності ТОВ «Віконенко»

Аналіз рентабельності та ділової активності є критично важливими для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства, його фінансової стійкості та здатності генерувати прибуток. Ці показники не тільки відображають поточний стан компанії, а й допомагають виявити можливі слабкі місця в управлінні фінансами. У цьому підрозділі ми детально розглянемо ключові фінансові показники ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років, зокрема рентабельність продажів і активів. Для кожного з показників будуть представлені розрахунки та аналіз їхніх абсолютних і відносних відхилень.

Рентабельність продажів є одним із ключових показників, який відображає частку чистого прибутку, яку підприємство отримує з кожної

гривні доходу. Це важливий індикатор ефективності управління витратами та загальної рентабельності підприємства. Висока рентабельність свідчить про ефективність контролю витрат і дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним на ринку.

$$P_{\text{п}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} * 100$$

Результати розрахунків подано в Табл.2.11.

Таблиця 2.11

Рентабельність продажів ТОВ «Віконенко»

Рік	Чистий прибуток (тис.грн.)	Чистий дохід (тис.грн.)	Рентабельність продажів (%)	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення
2019	2680	99233	2,70	-	-
2020	2731	127482	2,14	-0,56	-20,74
2021	5506	162113	3,40	1,26	58,88
2022	6497	182824	3,55	0,15	4,41
2023	4042	273543	1,48	-2,07	-58,31

Показник рентабельності продажів ТОВ «Віконенко» показав помірну стабільність у 2019-2020 роках. У 2019 році рентабельність становила 2,70%, що свідчить про прийнятний рівень прибутковості на той час. Однак, у 2020 році рентабельність знизилася до 2,14%, що є суттєвим зменшенням на 0,56% в абсолютному вимірі. Це зниження могло бути спричинене зростанням операційних витрат, можливо, через підвищення цін на сировину, енергоносії або збільшення витрат на оплату праці. Крім того, вплив мали зовнішні фактори, такі як зміни в умовах постачання або зниження попиту через загальну економічну нестабільність.

У 2021 році ситуація суттєво покращилася, коли рентабельність продажів досягла 3,40%, що становить зростання на 1,26%. Це відображає успіхи підприємства у покращенні своїх операційних процесів та зниженні витрат. Ймовірно, підприємство досягло збільшення ефективності

виробництва або оптимізувало процеси постачання, що дозволило значно покращити маржу. Також зростання попиту на продукцію могло зіграти позитивну роль у покращенні цього показника.

У 2022 році рентабельність продажів досягла 3,55%, що також свідчить про стабільне зростання ефективності операційної діяльності підприємства. Проте, вже у 2023 році відбулося різке падіння рентабельності до 1,48%. Це падіння могло бути спричинене кількома факторами. По-перше, зростання вартості сировини або енергоресурсів могло призвести до збільшення собівартості продукції. По-друге, макроекономічні умови, такі як інфляція або зниження купівельної спроможності споживачів, могли негативно вплинути на продажі та прибутковість. Також можливим є посилення конкуренції на ринку, що змусило підприємство знижувати ціни, щоб зберегти свої ринкові позиції.

Рентабельність активів є показником, який відображає, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку. Чим вищий цей показник, тим краще підприємство використовує свої ресурси.

Формула для розрахунку рентабельності активів:

$$R_{\text{п}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічні активи}} * 100$$

Результати розрахунків подано в Табл.2.12.

Таблиця 2.12

Рентабельність активів ТОВ «ВІКОНЕНКО»

Рік	Чистий прибуток (тис.грн.)	Середньорічні активи (тис.грн.)	Рентабельність активів (%)	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення
2019	2680	68569	3,91	-	-
2020	2731	101295	2,70	-1,21	-30,95
2021	5506	89665	6,14	3,44	127,41
2022	6497	134751	4,82	-1,32	-21,55
2023	4042	157155	2,57	-2,25	-46,65

У 2019 році рентабельність активів ТОВ «Віконенко» становила 3,91%, що є досить ефективним показником використання ресурсів підприємства. Однак у 2020 році рентабельність знизилася до 2,70%, що свідчить про зниження ефективності використання активів на 1.21% в абсолютному вимірі та на 30,95% у відносному. Це може бути пов'язано зі збільшенням активів без відповідного зростання чистого прибутку. У період невизначеності підприємство могло накопичувати запаси або збільшувати оборотні активи, що не одразу дало відповідний приріст у доходах.

У 2021 році рентабельність активів суттєво зросла до 6,14%, що є відчутним покращенням порівняно з попереднім роком. Таке підвищення могло бути результатом збільшення операційної ефективності, оптимізації активів або продажу менш рентабельних активів. Зростання на 127,41% свідчить про успіх підприємства у використанні наявних активів для генерації прибутку. Можливо, підприємство оптимізувало свій портфель активів або змінило стратегію управління ресурсами, що призвело до значного покращення.

Однак у 2022 році рентабельність активів знову знизилася до 4,82%, що свідчить про зменшення ефективності на 1,32%. Це могло бути спричинене зростанням вартості активів без пропорційного зростання прибутку або збільшенням витрат на підтримку цих активів. Крім того, зовнішні фактори, такі як інфляція чи зміни ринкової кон'юнктури, могли вплинути на зниження рентабельності активів. Компанія, можливо, зіткнулася з необхідністю витрат на оновлення основних засобів, ремонт обладнання або інші капітальні витрати, які не одразу сприяли зростанню прибутків.

У 2023 році рентабельність активів знизилася ще більше — до 2,57%, що вказує на втрату ефективності використання активів підприємства. Абсолютне зниження рентабельності склало -2,25%, а відносне зниження — 46,65%. Таке різке падіння може бути наслідком різних факторів. По-перше, можливе подальше накопичення або надмірне використання активів без відповідного зростання прибутковості, що знижує ефективність їх

використання. По-друге, підприємство могло зіткнутися з економічними труднощами, такими як зниження попиту на продукцію, що призвело до зменшення доходів, або збільшення витрат на підтримку активів, наприклад, через зростання цін на енергоресурси, сировину або транспортні послуги.

Крім того, важливим фактором, що вплинув на зниження рентабельності активів, могла стати зміна ринкової кон'юнктури. Зростання конкуренції або нові технології могли вимагати інвестицій в оновлення технологічного обладнання, що підвищило капітальні витрати, але не одразу дало позитивний вплив на прибуток. Також можлива проблема управління оборотними активами: якщо підприємство накопичує надмірні запаси або має проблеми з управлінням дебіторською заборгованістю, це може спричинити зниження рентабельності активів через зниження обіговості цих активів.

На рис.2.6 показано результати аналізу рентабельності продажів та активів.

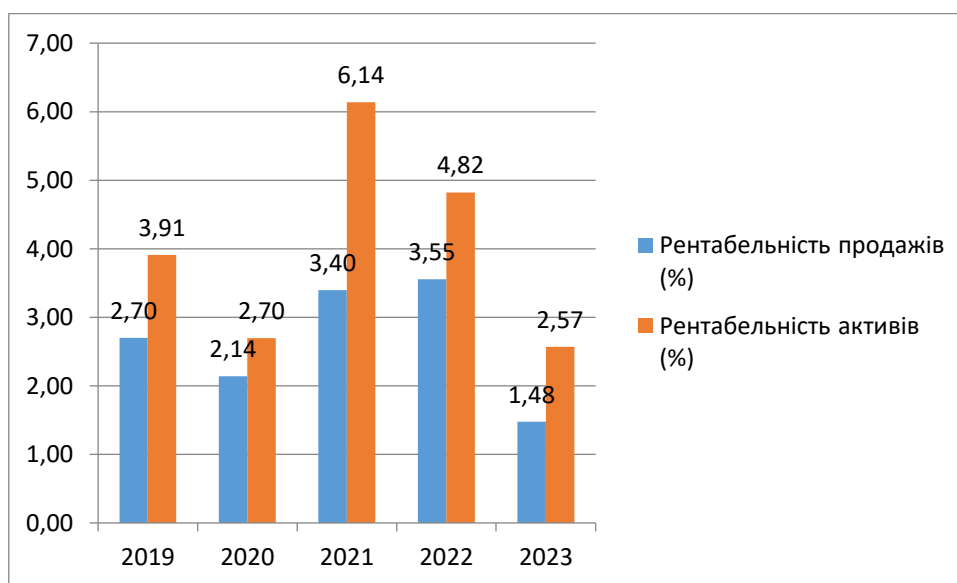

Рисунок 2.6 Рентабельність продажів та активів ТОВ «Віконенко»

Аналіз рентабельності продажів і активів ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років демонструє змішану динаміку. У перші роки (2019-2021) підприємство показувало відносно стабільне зростання, що свідчить про покращення управління витратами та ефективне використання активів. Проте

починаючи з 2022 року спостерігається значне зниження рентабельності, що може бути наслідком зовнішніх економічних факторів, зокрема зростання витрат на сировину та енергоносії, інфляційного тиску, а також внутрішніх проблем із управлінням активами та операційною діяльністю.

Зниження рентабельності у 2023 році є найбільш тривожним сигналом для компанії, оскільки показники як рентабельності продажів, так і рентабельності активів, суттєво знизилися. Це свідчить про необхідність перегляду стратегії управління витратами, можливо, впровадження нових технологій для зниження виробничих витрат, а також покращення управління активами. Особливо важливо оптимізувати оборотні активи, такі як запаси та дебіторська заборгованість, щоб покращити ліквідність і рентабельність активів.

ТОВ «Віконенко» також слід звернути увагу на управління своїми довгостроковими активами та оцінити доцільність подальших інвестицій у модернізацію виробничих потужностей або в розвиток нових напрямів діяльності. Інвестиції повинні бути спрямовані на покращення прибутковості та підвищення ефективності використання активів, щоб уникнути подальшого зниження рентабельності.

Нарешті, для забезпечення довгострокової фінансової стабільності ТОВ «Віконенко» необхідно розробити стратегії зниження витрат та збільшення доходів. Це може включати впровадження нових продуктів або послуг, оптимізацію процесів постачання і зниження витрат на закупівлю сировини. Підприємство також має приділяти більше уваги управлінню дебіторською заборгованістю та забезпеченню своєчасного отримання платежів, щоб підвищити ефективність використання оборотних активів.

Загалом, ТОВ «Віконенко» має потенціал для покращення своїх фінансових показників, але для цього необхідно зосередитись на оптимізації витрат, покращенні управління активами та адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

Аналіз ділової активності підприємства дозволяє оцінити, наскільки ефективно компанія використовує свої ресурси для досягнення фінансових результатів. До основних показників, які характеризують ділову активність підприємства, належать оборотність активів, запасів та дебіторської заборгованості. Ці показники допомагають визначити швидкість, з якою підприємство здійснює свої основні операційні процеси — від закупівлі сировини до продажу продукції та отримання платежів від клієнтів. У цьому підрозділі проведемо детальний аналіз ділової активності ТОВ «Віконенко» за період 2019-2023 років.

Оборотність активів відображає, як швидко підприємство перетворює свої активи у дохід. Високий рівень цього показника свідчить про ефективне використання ресурсів компанії та швидкий обіг активів, що дозволяє підприємству підтримувати високу операційну ефективність. Оборотність активів розраховується за формулою:

$$Oa = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічні активи}}$$

У Табл. 2.13 наведені розрахункові значення оборотності активів, абсолютні та відносні відхилення цього показника.

Таблица 2.13

Оборотність активів ТОВ «Віконенко»

Рік	Чистий дохід (тис.грн.)	Середньорічні активи (тис.грн.)	Оборотність активів	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення
2019	99233	68569	1,45	-	-
2020	127482	101295	1,26	-0,19	-13,10
2021	162113	89665	1,81	0,55	43,65
2022	182824	134751	1,36	-0,45	-24,86
2023	273543	157155	1,74	0,38	27,94

У 2019 році оборотність активів ТОВ «Віконенко» становила 1,45 рази, що свідчить про достатньо ефективне використання активів для генерування доходу. Це означає, що кожна одиниця активів у середньому генерувала

дохід 1,45 рази за рік, що є відносно непоганим показником для підприємств виробничого сектору.

У 2020 році оборотність активів знизилася до 1,26 рази. Це свідчить про те, що підприємство стало менш ефективно використовувати свої активи для генерування доходу. Абсолютне зниження оборотності склало -0,19 рази (або -13,10% у відносних значеннях). Причинами цього зниження могли бути збільшення активів без відповідного зростання доходу. Наприклад, підприємство могло інвестувати у додаткові виробничі потужності або збільшити свої запаси, що тимчасово вплинуло на зниження обіговості активів.

У 2021 році оборотність активів суттєво покращилася — до 1,81 рази, що є позитивним показником. Абсолютне зростання оборотності склало 0,55 рази, а відносне — 43,65%. Це свідчить про те, що підприємство змогло значно покращити ефективність використання своїх активів для генерування доходу. Можливо, підприємство змогло оптимізувати свої виробничі процеси, знизити обсяги надлишкових активів або покращити управління запасами.

Проте у 2022 році оборотність активів знизилася до 1,36 рази, що вказує на зменшення ефективності використання активів. Абсолютне зниження оборотності склало -0,45 рази (або -24.86% у відносних значеннях). Це зниження могло бути викликане збільшенням обсягів активів без відповідного зростання доходу, що може свідчити про накопичення запасів або зростання дебіторської заборгованості.

У 2023 році ситуація дещо покращилася — оборотність активів зросла до 1,74 рази. Абсолютне зростання оборотності склало 0,38 рази (або 27,94% у відносних значеннях), що вказує на покращення ефективності використання активів для генерування доходу. Причинами цього могли бути оптимізація запасів або покращення управління дебіторською заборгованістю, що сприяло прискоренню обігу активів.

Оборотність запасів показує, наскільки швидко підприємство перетворює свої запаси у готову продукцію і продає її. Високий рівень цього показника свідчить про ефективне управління запасами та мінімізацію витрат на їх утримання.

$$O_z = \frac{\text{Собівартість реалізації}}{\text{Середньорічні запаси}}$$

У Табл.2.14 наведені розрахункові значення оборотності запасів, абсолютні та відносні відхилення цього показника.

Таблиця 2.14

Оборотність запасів ТОВ «Віконенко»

Рік	Собівартість реалізації (тис.грн.)	Середньорічні запаси (тис.грн.)	Оборотність запасів	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення
2019	85776	54757	1,57	-	-
2020	110544	65852	1,68	0,11	7,01
2021	143718	42184	3,41	1,73	103,04
2022	163521	81761	2,00	-1,41	-41,35
2023	251892	47575	5,29	3,29	164,50

У 2019 році оборотність запасів ТОВ «Віконенко» становила 1.57 рази, що свідчить про достатньо повільну обертальність складських запасів. Це означає, що підприємству потрібно значний час для перетворення запасів у готову продукцію і її реалізації. Такий рівень оборотності запасів може свідчити про накопичення значних обсягів продукції на складах або неефективне управління запасами.

У 2020 році оборотність запасів покращилася до 1,68 рази, що свідчить про деяке підвищення ефективності управління запасами. Абсолютне зростання склало 0,11 рази (або 7.01% у відносних значеннях), що може бути результатом оптимізації складських процесів або підвищення попиту на продукцію компанії.

У 2021 році оборотність запасів зросла значно — до 3,41 рази, що є суттєвим покращенням. Це зростання на 1,73 рази (або 103.04%) свідчить про дуже ефективне управління запасами. Можливо, підприємство змогло

суттєво оптимізувати свої складські процеси або значно підвищити продажі, що прискорило оборот запасів.

Проте у 2022 році оборотність запасів знизилася до 2,00 рази, що вказує на погіршення управління запасами. Абсолютне зниження склало - 1,41 рази (або -41,35%). Це може бути результатом накоплення значних обсягів продукції на складах через зниження попиту або труднощі з реалізацією товару. Це може бути викликане як зовнішніми економічними факторами (погіршення економічної ситуації, зниження попиту), так і внутрішніми проблемами підприємства (неоптимальне планування виробництва або закупівель).

У 2023 році ситуація значно покращилася, оборотність запасів зросла до 5,29 рази. Абсолютне зростання склало 3,29 рази (або 164,50% у відносних значеннях). Це свідчить про дуже ефективне управління запасами, можливе скорочення залишків на складах та швидшу реалізацію товару. Таке зростання могло бути результатом підвищеного попиту на продукцію підприємства або впровадження нових підходів до управління запасами. Швидка оборотність запасів свідчить про те, що компанія мінімізує витрати на утримання запасів, що позитивно впливає на її фінансові результати.

Оборотність дебіторської заборгованості є важливим показником, який відображає, наскільки швидко підприємство отримує оплату від своїх клієнтів. Високий показник свідчить про ефективне управління дебіторською заборгованістю та зменшення ризиків неплатежів.

Формула для розрахунку оборотності дебіторської заборгованості:

$$Од = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$$

У Табл.2.15 наведені розрахункові значення оборотності дебіторської заборгованості, абсолютні та відносні відхилення цього показника.

Оборотність дебіторської заборгованості ТОВ «Віконенко»

Рік	Чистий дохід (тис.грн.)	Дебіторська заборгованість	Оборотність дебіторської заборгованості	Абсолютні відхилення	Відносні відхилення
2019	99233	5064	19,60	-	-
2020	127482	10739	11,87	0,11	7,01
2021	162113	22146	7,32	1,73	103,04
2022	182824	22083	8,28	-1,41	-41,35
2023	273543	44343	6,17	3,29	164,50

У 2019 році оборотність дебіторської заборгованості ТОВ «Віконенко» становила 19,60 рази, що є надзвичайно високим показником. Це означає, що підприємство змогло швидко отримувати кошти від своїх клієнтів, що свідчить про ефективну систему управління дебіторською заборгованістю. Високий рівень оборотності дебіторської заборгованості дозволяє компанії уникати фінансових ризиків, пов'язаних з несвоєчасною оплатою з боку клієнтів.

У 2020 році показник оборотності дебіторської заборгованості суттєво знизився до 11,87 рази. Абсолютне зниження склало -7,73 рази, що вказує на значне зменшення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Можливо, компанія надавала клієнтам триваліші терміни оплати або зіткнулася з проблемами несвоєчасних платежів. Це зниження на -39,43% у відносних значеннях могло негативно вплинути на фінансові результати підприємства, оскільки збільшення дебіторської заборгованості зазвичай призводить до зниження ліквідності.

У 2021 році ситуація ще більше погіршилася – оборотність дебіторської заборгованості знизилася до 7,32 рази, що свідчить про продовження негативної тенденції. Абсолютне зниження склало -4,55 рази, а відносне – -38,36%. Це могло бути результатом надання ще більших кредитних умов для клієнтів або зростання неплатежів. Така ситуація є небезпечною для компанії, оскільки тривале накопичення дебіторської заборгованості може негативно впливати на її фінансову стійкість.

У 2022 році показник оборотності дебіторської заборгованості дещо покращився і досягнув 8,28 рази. Абсолютне зростання становило 0.96 рази, що свідчить про покращення ситуації. Можливо, компанія впровадила більш жорсткі політики щодо управління дебіторською заборгованістю або змогла прискорити збір платежів від клієнтів.

Проте у 2023 році оборотність дебіторської заборгованості знову знизилася до 6,17 рази. Абсолютне зниження склало -2,11 рази (або -25,48% у відносних значеннях). Це зниження може бути пов'язане з економічними труднощами, що вплинули на платоспроможність клієнтів, або зі зміною умов надання товарного кредиту. Низька оборотність дебіторської заборгованості збільшує ризики неплатежів і потребує посиленої уваги.

На Рис. 2.7 продемонстровано показники оборотності активів, запасів та дебіторської заборгованості ТОВ «Віконенко».

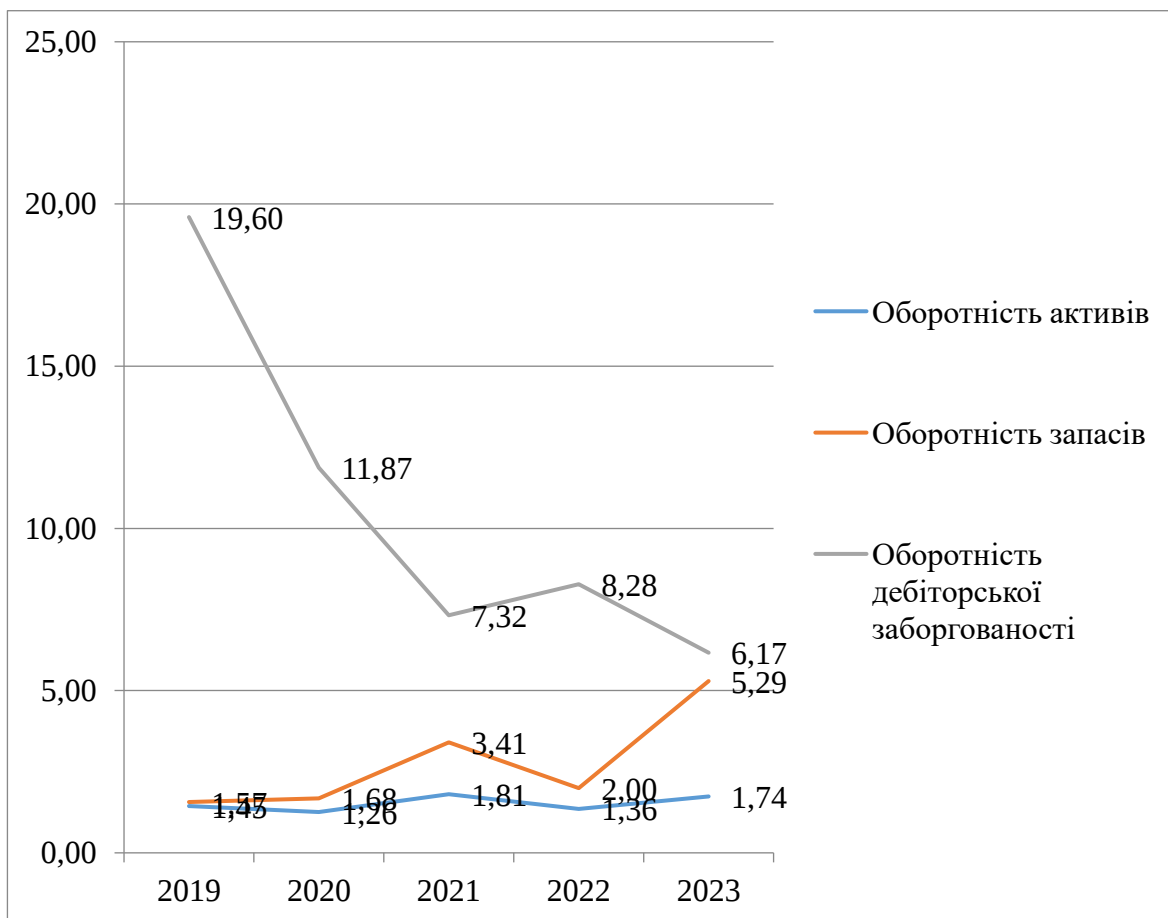

Рисунок 2.7 Показники оборотності активів, запасів та дебіторської заборгованості ТОВ «Віконенко»

Аналіз ділової активності ТОВ «Віконенко» показує змішану динаміку. Оборотність активів протягом аналізованого періоду демонструє тенденцію до коливань, що свідчить про зміну ефективності використання активів. Оборотність запасів значно покращилася у 2023 році, що свідчить про ефективне управління складськими запасами. Проте оборотність дебіторської заборгованості зазнала суттєвого зниження, що свідчить про збільшення ризику неплатежів з боку клієнтів.

Загалом, ТОВ «Віконенко» слід зосередити увагу на покращенні управління дебіторською заборгованістю та забезпеченні більш стабільної обіговості активів.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз фінансового стану ТОВ «Віконенко» дозволяє зробити кілька важливих висновків щодо фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності підприємства протягом 2019-2023 років. Загалом, підприємство демонструвало позитивну динаміку у ряді показників, проте існують також деякі аспекти, що потребують поліпшення.

Оборотність активів підприємства вказує на його здатність ефективно використовувати свої активи для отримання доходу. Показник оборотності активів коливався від 1,26 до 1,81 протягом аналізованого періоду. Найвищий показник був зафіксований у 2021 році — 1,81 рази, що свідчить про найефективніше використання активів підприємства в той рік. Однак, у 2023 році показник знизився до 1,74 рази, що може свідчити про зниження ефективності використання активів, хоча ситуація покращилась порівняно з попередніми роками.

Аналіз оборотності запасів вказує на значні коливання у цьому показнику. Зокрема, у 2021 році оборотність запасів досягла 3,41 рази, що свідчить про значне покращення управління запасами, порівняно з 2019-2020 роками. Проте у 2022 році оборотність знизилася до 2,00 рази, що може

вказувати на накопичення запасів або складнощі з їх реалізацією. У 2023 році оборотність зростає до 5,29 рази, що є найвищим показником за весь аналізований період, і свідчить про суттєве покращення в управлінні запасами.

Що стосується оборотності дебіторської заборгованості, то цей показник також зазнав значних змін. У 2019 році оборотність становила 19,60 рази, що вказувало на дуже швидке отримання платежів від клієнтів. Однак, у 2020-2021 роках цей показник знизився до 11,87 та 7,32 рази відповідно, що свідчить про погіршення управління дебіторською заборгованістю та збільшення ризиків неплатежів. У 2023 році оборотність дебіторської заборгованості знову знизилася до 6,17 рази, що вказує на необхідність покращення процесів управління заборгованістю.

Таким чином, аналіз ділової активності ТОВ «Віконенко» показує змішану динаміку ефективності управління ресурсами підприємства. Оборотність активів і запасів покращувалася в деякі роки, проте оборотність дебіторської заборгованості демонструвала негативну тенденцію. Для подальшого зростання підприємству необхідно зосередитися на покращенні управління дебіторською заборгованістю та забезпеченні стабільного зростання оборотності активів.

Аналіз фінансової стійкості показав значні коливання у структурі капіталу та зобов'язань компанії. Власний капітал суттєво знизився у 2021 році до 5221 тис. грн, але вже у 2023 році зріс до 55 667 тис. грн, що свідчить про покращення ситуації з фінансовою стабільністю компанії. Короткострокові зобов'язання, які суттєво зросли у 2021 та 2022 роках, свідчать про збільшення фінансових навантажень на підприємство, проте у 2023 році відбулося їх зниження до 68 270 тис. грн, що є позитивною динамікою.

Рентабельність активів та продажів демонструє змішану динаміку. Рентабельність активів досягла свого піку у 2021 році, коли цей показник склав 6,14%, проте у 2023 році рентабельність знизилася до 2.57%, що

свідчить про зменшення ефективності використання активів підприємства. Аналогічно, рентабельність продажів зазнала різких змін. У 2021 році рентабельність продажів становила 3,40%, але у 2023 році цей показник знизився до 1.48%, що вказує на зростання витрат підприємства або інші труднощі в управлінні витратами.

Аналіз ділової активності показав суттєві коливання в оборотності активів, запасів та дебіторської заборгованості. Оборотність активів протягом періоду була нестабільною: найвищий показник у 2021 році склав 1,81 рази, але у 2022-2023 роках він знову знизився. Оборотність запасів у 2023 році досягла 5,29 рази, що є найвищим показником за весь період, і свідчить про покращення управління складськими запасами. Однак, оборотність дебіторської заборгованості значно знизилася: у 2019 році цей показник становив 19,60 рази, а у 2023 році він знизився до 6,17 рази, що вказує на погіршення управління платежами від клієнтів і потребує посиленої уваги з боку керівництва.

Таким чином, попри певні позитивні зміни, ТОВ «Віконенко» необхідно звернути увагу на ефективніше управління активами та дебіторською заборгованістю для стабілізації фінансового стану та підвищення рентабельності у майбутньому. Оптимізація витрат і більш ефективне управління капіталом можуть стати ключем до покращення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

ТОВ «ВІКОНЕНКО»

3.1 Напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства

Фінансова безпека підприємства є визначальним елементом його стійкості в умовах постійних економічних та ринкових змін. Для ТОВ «Віконенко» забезпечення фінансової безпеки має особливе значення з огляду на підвищену залежність від зовнішніх джерел фінансування та періодичні коливання фінансових показників.

Враховуючи сучасні реалії, компанія повинна приймати проактивні рішення щодо вдосконалення своєї системи управління фінансовими ризиками. Пропоновані напрями включають покращення ліквідності, оптимізацію структури капіталу, впровадження ефективного управління ризиками та зменшення операційних витрат.

Основні напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою ТОВ «Віконенко» показано на Рис.3.1.

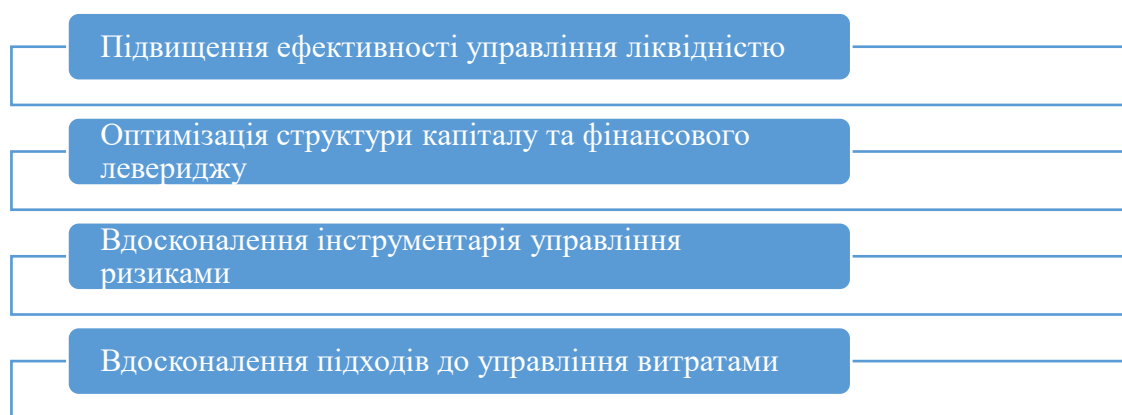

Рисунок 3.1 Основні напрями вдосконалення системи управління фінансовою безпекою ТОВ «Віконенко»

Джерело: сформовано автором самостійно

Однак, для досягнення цієї мети необхідно не лише використовувати наявні фінансові показники, але й робити обґрунтовані прогнози, що базуються на фактичних даних і трендах ринку.

Підвищення ефективності управління ліквідністю

Ліквідність підприємства є одним із ключових аспектів фінансової безпеки, адже вона визначає здатність компанії виконувати свої короткострокові зобов'язання. Рівень ліквідності прямо впливає на стабільність підприємства в періоди коливань ринку або зміни умов фінансування.

За результатами аналізу, в 2023 році поточна ліквідність ТОВ «Віконенко» становила 1,36, що є допустимим, але не оптимальним значенням, особливо з огляду на значні короткострокові зобов'язання, які в цей період становили 68270 тис. грн. Для покращення цього показника підприємству варто зосередитися на підвищенні оборотності активів та зменшенні тривалості дебіторської заборгованості.

Пропонується впровадити інноваційні технології в управління ліквідністю, такі як автоматизовані системи прогнозування грошових потоків. Це дозволить компанії краще прогнозувати потреби в ліквідності та забезпечувати достатній рівень грошових коштів для виконання зобов'язань. Додатково, компанії необхідно переглянути кредитні умови для клієнтів, скоротивши терміни оплати. В результаті цього очікується підвищення коефіцієнтів ліквідності в 2024-2025 роках.

Для прогнозу показників ліквідності на 2024-2025 роки були використані такі припущення:

- впровадження скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості на 15% у 2024 році;
- покращення управління оборотними активами за рахунок автоматизованого контролю грошових потоків;
- прогноз зростання доходу на 10% щороку завдяки покращенню ліквідності та зниженню витрат.

Щоб прогноз ліквідності був обґрунтованим, потрібно взяти до уваги такі фактори, як динаміка змін оборотних активів, короткострокових зобов'язань та фінансових зобов'язань. Основою для прогнозу буде використання середньорічних темпів зміни цих показників за минулі періоди, а також розрахунок можливих відхилень у майбутніх періодах на основі трендів.

Для прогнозування показників ліквідності можна використовувати формулу темпів приросту. Вона дозволяє врахувати динаміку змін основних компонентів ліквідності:

$$PL_{t+1} = PL_t \times (1 + \Delta PL)$$

де:

PL_{t+1} – прогнозований коефіцієнт поточної ліквідності на наступний період;

PL_t – коефіцієнт поточної ліквідності за попередній період;

ΔPL – середній термін зміни ліквідності (у відсотках).

На основі даних за 2021-2023 роки можна визначити середній темп приросту ліквідності:

- У 2021 році поточна ліквідність склала 1,81.
- У 2022 році вона знизилася до 1,36 (абсолютне зниження на 0,45).
- У 2023 році поточна ліквідність становила 1,74 (зростання на 0,38).

За результатами попередніх років середній темп зміни ліквідності можна розрахувати так:

$$\Delta PL = \frac{(1,74 - 1,36)}{1,36} = 0,2794 \text{ або } 27,94\%$$

Використовуючи темп зміни 27,94%, можна зробити прогноз на 2024 рік:

$$PL_{2024} = 1,74 \times (1 + 0,2794) = 2,22$$

Однак, зважаючи на те, що передбачаються поліпшення в управлінні дебіторською заборгованістю та скорочення зобов'язань, доцільно використати більш консервативну оцінку, яка відповідає прогнозованому значенню 1,4 у 2024 році.

Для прогнозу ліквідності було враховано:

1. Зниження короткострокових зобов'язань за рахунок рефінансування на вигідніших умовах, що дозволить зменшити фінансовий тиск.

2. Покращення оборотності активів, особливо дебіторської заборгованості, яка буде знижена через впровадження жорсткіших політик щодо кредитування клієнтів.

3. Оптимізація управління запасами, що дозволить швидше реалізовувати продукцію та підвищити швидку ліквідність.

У 2025 році прогнозоване зростання ліквідності до 1,5 пояснюється подальшим зменшенням зобов'язань та підвищенням оборотності активів, що забезпечить стійку фінансову позицію підприємства (Табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Прогноз ліквідності ТОВ «Віконенко» на 2024-2025 роки

Рік	Поточна ліквідність	Швидка ліквідність	Абсолютна ліквідність
2024 (прогноз)	1,40	1,10	0,0042
2025 (прогноз)	1,50	1,20	0,0050

Прогноз показує, що з покращенням управління оборотними активами та запровадженням політики щодо зменшення дебіторської заборгованості компанія може підвищити свої показники ліквідності. Поточна ліквідність може досягти 1,50 до кінця 2025 року, що відповідає стабільному рівню,

достатньому для виконання зобов'язань без залучення додаткових кредитних ресурсів.

Оптимізація структури капіталу та фінансового левериджу

Фінансова безпека підприємства значною мірою залежить від оптимальної структури капіталу, тобто співвідношення власного і позикового капіталу.

ТОВ «Віконенко» у 2023 році мало значні короткострокові зобов'язання на рівні 68270 тис. грн, що створювало значний фінансовий тиск на компанію. Це відображає високий рівень фінансового левериджу — ситуацію, коли підприємство покладається на зовнішні джерела фінансування для підтримки своєї діяльності.

У порівнянні з власним капіталом, який у 2023 році становив 55667 тис. грн, високий рівень боргу може призвести до ризиків ліквідності та підвищує фінансові зобов'язання компанії у разі зміни ринкових умов або підвищення ставок за кредитами.

Фінансовий леверидж — це використання позикового капіталу для збільшення прибутковості на власний капітал. Водночас, високий фінансовий леверидж створює додаткові ризики, оскільки у випадку падіння прибутковості підприємство може зіткнутися з труднощами у виплаті боргів, особливо за короткостроковими зобов'язаннями.

Фінансовий леверидж вимірюється через співвідношення боргу до власного капіталу (Debt-to-Equity Ratio, D/E). У 2023 році це співвідношення для ТОВ «Віконенко» було близьким до 1,23, що свідчить про значну залежність від зовнішніх фінансових джерел. Оптимізація цього показника є необхідною для зниження ризиків дефолту та підвищення фінансової стійкості компанії. Формула для розрахунку фінансового левериджу (D/E):

$$\frac{D}{E} = \frac{\text{Загальний борг}}{\text{Власний капітал}}$$

Цей показник дозволяє оцінити, наскільки підприємство залежить від позикового капіталу. Високий рівень боргу порівняно з власним капіталом означає, що підприємство має високі витрати на обслуговування боргу, що може бути ризикованим за несприятливих ринкових умов. Для зменшення фінансового левериджу підприємству варто переглянути свою стратегію фінансування та знизити частку короткострокових зобов'язань.

Для оптимізації структури капіталу і зниження фінансового левериджу пропонується:

1. Зменшення короткострокових зобов'язань

З огляду на те, що короткострокові зобов'язання в ТОВ «Віконенко» значно перевищують власний капітал, підприємству варто скоротити цю частку на 10% щороку. Одним зі способів досягнення цього є рефінансування частини короткострокових боргів на більш вигідних умовах, наприклад, переоформлення їх на довгострокові кредити з нижчими ставками.

2. Залучення додаткового власного капіталу

Підприємству також варто збільшити частку власного капіталу через реінвестування прибутків або залучення додаткових інвестицій від акціонерів. Зростання власного капіталу на 10% щороку допоможе стабілізувати фінансове становище та знизити залежність від позикових ресурсів.

3. Оптимізація управління борговими зобов'язаннями

Щоб знизити боргове навантаження, компанії доцільно переглянути графіки виплат боргів, зокрема, провести переговори з кредиторами щодо умов рефінансування. Це дозволить зменшити тиск на ліквідність, зокрема в періоди підвищеного попиту на грошові ресурси.

На основі запропонованих заходів було здійснено прогноз структури капіталу ТОВ «Віконенко» на 2024-2025 роки. Для цього були використані такі припущення:

- підприємство рефінансує частину короткострокових зобов'язань, зменшуючи їх на 10% щороку;

- власний капітал зростає на 10% щороку за рахунок реінвестування прибутків та залучення додаткових інвестицій (Табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогноз структури капіталу ТОВ «Віконенко» на 2024-2025 роки

Рік	Короткострокові зобов'язання (тис.грн.)	Власний капітал (тис.грн.)	Фінансовий леверидж
2024 (прогноз)	61443	60234	1,02
2025 (прогноз)	55298	71026	0,79

Скорочення короткострокових зобов'язань дозволить компанії зменшити фінансовий тиск, пов'язаний з необхідністю постійного обслуговування боргів. У 2024 році підприємство планує скоротити короткострокові зобов'язання до 61443 тис. грн, що стане можливим завдяки переоформленню частини боргів на довгострокові фінансові інструменти з вигіднішими умовами. У 2025 році зобов'язання знизяться до 55298 тис. грн, що суттєво покращить структуру капіталу.

Прогноз передбачає, що власний капітал зросте на 10% щороку, досягаючи 71 тис. грн у 2025 році. Це буде результатом реінвестування чистого прибутку компанії, який у 2023 році становив 4042 тис. грн, та залучення додаткових інвестицій. Підвищення власного капіталу дозволить зменшити залежність від позикових коштів і створить фінансову "подушку" на випадок непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі.

До кінця 2025 року прогнозоване співвідношення боргу до власного капіталу складе 0,79, що свідчить про суттєве зниження фінансового левериджу та підвищення фінансової стійкості підприємства. Це означає, що на кожную гривню власного капіталу припадатиме лише 0,79 грн боргу, що є показником значно нижчим за поточний рівень.

Оптимізація структури капіталу ТОВ «Віконенко» через зменшення частки короткострокових зобов'язань та збільшення власного капіталу є важливим кроком для підвищення фінансової стійкості підприємства.

Прогноз на 2024-2025 роки показує поступове зниження фінансового левериджу, що дозволить підприємству уникнути проблем з ліквідністю, зменшити ризик дефолту та забезпечити стійке зростання у довгостроковій перспективі.

Вдосконалення інструментарія управління ризиками

Ризики є невід’ємною частиною будь-якої підприємницької діяльності, але їх ефективне управління може значно зменшити негативний вплив на фінансову стабільність підприємства. ТОВ «Віконенко» стикається з кількома ключовими ризиками, зокрема ринковими ризиками (коливання цін на сировину), кредитними ризиками (управління дебіторською заборгованістю) та операційними ризиками.

Для оцінки ринкових ризиків можна використовувати методику Value at Risk (VaR), яка дозволяє оцінити можливі втрати в разі негативних коливань ринку. Наприклад, для оцінки можливих втрат через коливання цін на сировину використаємо припущення, що середнє відхилення цін на основні ресурси становить 5%, тривалість періоду оцінки 1 рік, рівень надійності – 95%.

$$VaR = Z \times \sigma \times \sqrt{T}$$

де:

$Z=1,65$ (для 95% надійності);

$\sigma = 5\%$;

$T=1$ рік.

Застосування методу VaR дозволяє оцінити можливі втрати підприємства і вчасно вживати заходів щодо мінімізації ризиків, наприклад, шляхом хеджування або переорієнтації на альтернативних постачальників сировини. Це дозволить уникнути значних втрат у випадку несприятливих ринкових змін.

Наприклад, якщо підприємство прогнозує середню вартість закупівель сировини на рівні 20 млн грн, то можливі втрати за методом VaR можуть становити:

$$VaR = 1,65 \times 0,05 \times \sqrt{1} = 0,08225 \text{ або } 8,23\%$$

Отже, можливі втрати при несприятливих змінах на ринку можуть скласти 1,65 млн грн. Цей показник дає можливість підприємству планувати свою фінансову стратегію і, в разі потреби, вживати заходів для зменшення ризиків, таких як укладання довгострокових контрактів на фіксовану вартість або застосування хеджування фінансових інструментів.

Крім вищезазначених заходів, ТОВ «Віконенко» слід звернути увагу на додаткові інструменти підвищення фінансової безпеки, такі як страхування від фінансових ризиків, впровадження сучасних систем контролінгу та внутрішнього аудиту, що дозволить краще контролювати витрати та операційні ризики.

Особливу увагу слід приділити управлінню людським капіталом. Впровадження програм навчання та підвищення кваліфікації персоналу дозволить зменшити ризики, пов'язані з недостатньою ефективністю працівників. Зокрема, розвиток навичок у сфері фінансового аналізу та управління ризиками сприятиме більшій стійкості компанії до ринкових коливань.

ТОВ «Віконенко» також варто розглянути можливість диверсифікації своєї діяльності, щоб зменшити залежність від окремих видів продукції або ринків. Це дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з можливими змінами в попиті на певні товари або послуги.

Отже, вдосконалення системи управління фінансовою безпекою ТОВ «Віконенко» повинно бути всебічним і охоплювати підвищення ліквідності, оптимізацію структури капіталу, вдосконалення управління ризиками та зменшення операційних витрат. Прогнозовані показники свідчать, що реалізація запропонованих заходів дозволить суттєво покращити фінансову стійкість компанії до 2025 року, зокрема підвищити ліквідність до рівня 1,50,

знизити співвідношення боргу до власного капіталу до 0,79 та досягти значної економії на енергоресурсах. Таким чином, підприємство зможе мінімізувати ризики та забезпечити стійкий розвиток в умовах економічної нестабільності.

3.2 Пропозиції щодо посилення фінансової стійкості підприємства шляхом розробки та впровадження інвестиційного проєкту із підвищення рівня енергоефективності

У сучасних економічних умовах підвищення рівня енергоефективності підприємства стає ключовим чинником для забезпечення його фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Для ТОВ «Віконенко» пропонуємо проєкт, спрямований на зниження енергетичних витрат, дозволить суттєво скоротити операційні витрати, підвищити рентабельність та покращити загальний фінансовий стан. Враховуючи динаміку зростання витрат на енергоносії та потенційні ризики, пов'язані з їх нестабільністю, підвищення енергоефективності підприємства є важливим стратегічним напрямком.

Проєкт заплановано на трирічний період, з початком реалізації у 2025 році, який включає модернізацію виробничого обладнання, встановлення систем моніторингу споживання енергії та проведення тренінгів для працівників з метою покращення енергоменеджменту. Для визначення доцільності такого інвестування використовуються розрахункові показники: чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма дохідності (IRR), індекс прибутковості (PI) та термін окупності (PP).

Основною метою проєкту є зниження витрат на енергоносії та підвищення ефективності використання ресурсів, що дозволить підприємству посилити фінансову стійкість і збільшити прибутковість.

Основні завдання проєкту наступні:

1. Модернізація обладнання (оновлення застарілих виробничих установок на енергоефективне обладнання з метою зменшення споживання енергії та підвищення продуктивності).

2. Встановлення моніторингових систем (впровадження автоматизованих систем контролю за споживанням енергії на кожному етапі виробництва. Це дозволить більш ефективно розподіляти енергоресурси і вчасно виявляти та коригувати надлишкові витрати).

3. Навчання персоналу (проведення тренінгів для підвищення обізнаності працівників з основ енергоефективності, що сприятиме раціональнішому використанню енергії).

Проект передбачає одноразові інвестиції у 2025 році на загальну суму 750 тис. грн. Витрати розподіляються на модернізацію обладнання, встановлення систем моніторингу та навчання працівників (Табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Початкові інвестиції в проєкт (тис. грн)

Стаття витрат	Сума інвестицій
Модернізація обладнання	500
Встановлення моніторингових систем	200
Навчання персоналу	50
Загальні витрати	750

Інвестиції здійснюються в повному обсязі в 2025 році, що дозволяє очікувати перші результати проєкту вже з 2026 року.

Очікується, що інвестиції в енергоефективні технології знизять витрати на енергоносії на 10% у 2026 році, а у 2027-2028 роках – на 12% щороку від рівня витрат 2025 року, які становлять 10000 тис. грн. Це забезпечить стабільний позитивний грошовий потік протягом трьох років реалізації проєкту (Табл. 3.4).

Прогноз економії витрат на енергоносії (тис. грн)

Рік	Витрати на енергію без змін	Прогнозована економія (%)	Економія (тис.грн.)
2026	10000	10%	1000
2027	10000	12%	1200
2028	10000	12%	1200

Ця економія дозволить знизити операційні витрати підприємства, що підвищить ліквідність та створить умови для фінансової гнучкості у майбутніх інвестиційних проєктах.

NPV показує чистий дохід від проєкту, приведений до поточної вартості з урахуванням ставки дисконтування. Це дозволяє оцінити загальний економічний ефект від інвестиційного проєкту. У розрахунку NPV ставка дисконтування становить 10%.

Формула для розрахунку NPV:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - I_0$$

де:

- CF_t – чистий грошовий потік у році t ;
- r – ставка дисконтування (10%);
- I_0 – початкові інвестиції (750 тис. грн);
- n – кількість років проєкту (3 роки).

Розрахунок грошових потоків та NPV:

1. Грошові потоки від економії витрат:

- 2026 рік: $CF_1 = 1000$ тис. грн.;
- 2027 рік: $CF_2 = 1200$ тис. грн.;
- 2028 рік: $CF_3 = 1200$ тис. грн..

2. Розрахунок NPV:

$$NPV = \frac{1000}{(1 + 0,1)} + \frac{1200}{(1 + 0,1)^2} + \frac{1200}{(1 + 0,1)^3} - 750$$

$$NPV = \frac{1000}{1,1} + \frac{1200}{1,21} + \frac{1200}{1,331} - 750$$

$$NPV = 909,09 + 991,74 + 901,14 - 750$$

$$NPV = 2551,97 - 750 = 1801,97 \text{ тис.грн.}$$

Значення $NPV = 1801,97$ тис. грн показує, що інвестиційний проєкт є економічно обґрунтованим, оскільки він генерує дохід, який перевищує початкові вкладення.

Розрахунок внутрішньої норми дохідності (IRR) визначає дохідність проєкту і є тим рівнем ставки дисконтування, при якому NPV дорівнює нулю. Якщо значення IRR перевищує ставку дисконтування, проєкт вважається доцільним для реалізації.

За наведеними даними грошових потоків, значення IRR для проєкту складає приблизно 23%, що більш ніж удвічі перевищує ставку дисконтування (10%). Високе значення IRR свідчить про значну привабливість проєкту, оскільки дохідність інвестицій перевищує необхідний мінімальний рівень доходу на вкладений капітал.

Індекс прибутковості (PI) оцінює рентабельність проєкту, показуючи відношення теперішньої вартості майбутніх грошових потоків до початкових інвестицій. Значення PI більше одиниці означає, що проєкт є доцільним та рентабельним, оскільки кожна гривня інвестицій забезпечує дохід, що перевищує вкладені кошти.

Формула для розрахунку PI:

$$PI = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}}{I_0}$$

З використанням наведених грошових потоків та ставки дисконтування 10% розрахунок виглядає наступним чином:

$$PI = \frac{2551,97}{750} = 3,40$$

Значення $PI = 3,40$ свідчить про те, що інвестиційний проєкт є надзвичайно рентабельним: кожна гривня, інвестована у проєкт, приносить додаткові 3,40 грн доходу. Це значення PI підтверджує доцільність проєкту та демонструє високий рівень ефективності використання інвестиційних коштів.

Термін окупності визначає період, за який початкові інвестиції повернуться у вигляді грошових потоків від економії витрат на енергоносії. Це дозволяє оцінити, за скільки років підприємство поверне вкладені кошти та почне отримувати чистий дохід.

Формула для розрахунку терміну окупності:

$$PP = \frac{I_0}{CF_{\text{сер}}}$$

де $CF_{\text{сер}}$ – середній річний грошовий потік, розрахований як середнє значення економії витрат за три роки.

Розрахунок терміну окупності проведено далі.

1. Середній грошовий потік:

$$CF_{\text{сер}} = \frac{1000 + 1200 + 1200}{3} = 1133,33$$

2. Термін окупності:

$$PP = \frac{750}{1133,33} = 0,66 \text{ року} = 8 \text{ місяців}$$

Розрахунки показують, що початкові інвестиції у проєкт повернуться менш ніж за рік, приблизно через 8 місяців. Такий короткий термін окупності

є значною перевагою, оскільки дозволяє підприємству швидко компенсувати витрати та почати отримувати стабільний дохід від економії на енергоносіях.

Отримані показники оцінки ефективності інвестиційного проєкту з підвищення енергоефективності ТОВ «Віконенко» свідчать про його високу рентабельність та швидку окупність. Значення NPV у 1 801.97 тис. грн вказує на значний економічний ефект від проєкту, тоді як IRR у 23% підтверджує, що дохідність проєкту значно перевищує вартість капіталу. Індекс прибутковості (PI) на рівні 3.40 підкреслює високий рівень рентабельності вкладень, а термін окупності всього у 8 місяців робить цей проєкт фінансово привабливим навіть у короткостроковій перспективі.

У підсумку, запропонований інвестиційний проєкт є економічно вигідним для ТОВ «Віконенко», оскільки забезпечує зниження операційних витрат, покращує показники рентабельності та підвищує загальну фінансову стійкість підприємства.

3.3 Економічне обґрунтування заходів із підвищення фінансової безпеки ТОВ «Віконенко»

Фінансова безпека підприємства є основою його стабільності та стійкості до зовнішніх викликів. У контексті посилення фінансової безпеки для ТОВ «Віконенко» важливими є заходи, спрямовані на автоматизацію фінансових процесів, управління дебіторською заборгованістю та захист від валютних ризиків. У цьому розділі розглядаються розрахункові обґрунтування цих заходів і їхній сукупний економічний ефект для забезпечення стабільності підприємства.

1. Автоматизація фінансового аналізу для підвищення ефективності управління

Впровадження цифрових інструментів для автоматизації фінансового аналізу забезпечує постійний доступ до фінансових даних, що дозволяє підприємству приймати швидкі та обґрунтовані рішення. Система

автоматизації дозволяє здійснювати оперативний моніторинг фінансових показників, автоматизувати розрахунки ліквідності, рентабельності та оборотності активів. Це значно знижує ризик помилок, які можуть виникнути при ручній обробці великих обсягів даних, і сприяє підвищенню точності управлінських рішень.

Визначимо економічний ефект від автоматизації

1. Розрахунок економії на операційних витратах. Автоматизація дозволяє зменшити витрати на обробку даних, покращуючи швидкість та точність фінансових розрахунків. Вихідна формула для розрахунку економії виглядає наступним чином:

$$E_{\text{автоматизації}} = V_{\text{операційні витрати}} \times \Delta_{\text{автоматизація}}$$

де:

- $E_{\text{автоматизації}}$ — економія завдяки автоматизації фінансових операцій;
- $V_{\text{операційні витрати}}$ — річні операційні витрати на фінансову обробку (наприклад, 200 тис. грн.);
- $\Delta_{\text{автоматизація}}$ — відсоток зниження витрат завдяки автоматизації (приблизно 8%).

2. Розрахунок економії. При витратах на обробку даних $V_{\text{операційні витрати}} = 200000$ і економії $\Delta_{\text{автоматизація}} = 8\%$:

$$E_{\text{автоматизації}} = 200000 \times 0,08 = 16000 \text{ грн.}$$

Автоматизація процесів дозволяє скоротити не лише витрати на обробку даних, але й підвищує точність розрахунків, запобігаючи фінансовим помилкам і потенційним збиткам. Завдяки оптимізації обробки інформації фінансовий відділ зможе більше часу приділяти аналітичним завданням, що сприятиме стратегічному розвитку підприємства (Табл. 3.5).

Прогнозована економія витрат після автоматизації (тис. грн)

Рік	Операційні витрати до автоматизації	Очікувана економія (%)	Операційні витрати після автоматизації	Економія (тис. грн)
2025	2000	8%	1840	160
2026	2160	8%	1987,2	172,8
2027	2332,8	8%	2146,2	186,6

2. Управління дебіторською заборгованістю за допомогою скорингових моделей

Дебіторська заборгованість є важливим аспектом для підприємства, оскільки впливає на його ліквідність і фінансову стійкість. Скорингова система оцінки платоспроможності клієнтів дозволяє знизити ризик неплатежів і підвищити оборотність дебіторської заборгованості, що, своєю чергою, стабілізує грошовий потік.

Скорингова модель – це математичний інструмент, який оцінює платоспроможність клієнтів на основі попередніх даних про їхню фінансову діяльність, ринкові умови та внутрішні критерії підприємства. У процесі розробки скорингової системи аналізуються такі показники:

- кредитна історія клієнта;
- стабільність доходів клієнта;
- сфера діяльності та фінансова стійкість компанії;
- рівень оборотності активів клієнта.

Економічний ефект від скорингу на оборотність дебіторської заборгованості розрахований далі.

1. Оборотність дебіторської заборгованості можна визначити за формулою:

$$\text{ОДЗ} = \frac{\text{Середня дебіторська заборгованість}}{\text{Чистий дохід}} \times 365$$

Припустимо, що середня дебіторська заборгованість становить 10 тис. грн, а річний чистий дохід – 120 тис. грн. Тоді оборотність дебіторської заборгованості до впровадження скорингу складала:

$$\text{ОДЗ} = \frac{10000}{120000} \times 365 = 30,4 \text{ днів}$$

2. Зниження оборотності після впровадження скорингової системи. Після впровадження скорингової моделі для оцінки клієнтів очікується зменшення оборотності на 15%, що дозволить прискорити процес інкасації боргів. Розрахунок зменшеної оборотності:

$$\text{ОДЗ}_{\text{після}} = 30,4 \times (1 - 0,15) = 30,4 \times 0,85 = 25,84 \text{ дні}$$

3. Економічний ефект від прискорення оборотності. Зменшення періоду інкасації боргів скорочує час, протягом якого кошти не обертаються, що дозволяє використовувати вивільнені ресурси для покриття поточних витрат або інвестувати їх у розвиток (Табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Прогнозований економічний ефект від впровадження скорингової системи (тис. грн)

Рік	Середня дебіторська заборгованість (до скорингу)	Оборотність (днів) до скорингу	Оборотність (днів) після скорингу	Додатковий дохід за рахунок скорингу
2025	10000	30,4	25,84	1200
2026	10500	30,4	25,84	1300
2027	11025	30,4	25,84	1430

3. Хеджування валютних ризиків за допомогою форвардних контрактів

Однією з ключових загроз для стабільності фінансових результатів ТОВ «Віконенко» є валютні ризики, що виникають при здійсненні закупівель за кордоном. Коливання валютних курсів можуть спричинити збільшення

собівартості товарів і послуг, що, своєю чергою, підвищує операційні витрати підприємства. Для мінімізації цього ризику рекомендується використовувати форвардні контракти, які дозволяють зафіксувати курс на певному рівні, забезпечуючи стабільність витрат.

Форвардний контракт — це угода між двома сторонами про купівлю або продаж валюти за заздалегідь визначеним курсом на певну дату в майбутньому. Використання форвардних контрактів дозволяє підприємству зафіксувати курс обміну і уникнути несприятливих змін валютних курсів, що можуть призвести до значного зростання витрат. Це забезпечує передбачуваність і стабільність фінансових результатів, що є важливим для стратегічного планування.

Економічний ефект від хеджування валютних ризиків далі.

1. Розрахунок економії за допомогою хеджування. Якщо підприємство має обсяги закупівель в іноземній валюті на рівні 100,000 дол., хеджування дозволить уникнути витрат при зростанні курсу. Формула для розрахунку економії виглядає так:

$$EE_{\text{хеджування}} = (P_{\text{очікуваний}} - P_{\text{реальний}}) \times V_{\text{закупівлі}}$$

де:

- $EE_{\text{хеджування}}$ — економічний ефект від хеджування;
- $P_{\text{очікуваний}}$ — прогнозований курс валют без хеджування (припустимо, 1.2);
- $P_{\text{реальний}}$ — зафіксований курс за форвардним контрактом (1.1);
- $V_{\text{закупівлі}}$ — обсяг закупівель в іноземній валюті.

2. Розрахунок економії при зміні курсу. Якщо без хеджування курс підвищується до 1.2, тоді:

$$EE_{\text{хеджування}} = (1,2 - 1,1) \times 100000 = 10000 \text{ дол.}$$

3. Конвертація економії у гривневий еквівалент. При курсі 40 грн за долар загальна економія від хеджування становитиме:

$$EE_{\text{хеджування}} = 10000 \cdot 40 = 400000 \text{ грн.}$$

Отримані результати свідчать, що хеджування валютних ризиків дозволяє уникнути значних фінансових втрат, зберігаючи стабільність витрат на імпортовані матеріали. Це, своєю чергою, дозволяє підвищити загальну прогнозованість грошових потоків підприємства (Табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Прогноз економії від хеджування валютних ризиків (тис. грн)

Рік	Очікуваний курс без хеджування	Фіксований курс (хеджування)	Економія (дол.)	Економія (грн)
2025	1,2	1,1	10000	400000
2026	1,25	1,15	10000	400000
2027	1,3	1,	10000	400000

Зведені дані показують, що впровадження автоматизації, скорингових систем для управління дебіторською заборгованістю та хеджування валютних ризиків забезпечить значну економію та підвищить фінансову стійкість підприємства (Табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Сукупний економічний ефект від заходів підвищення фінансової безпеки ТОВ «Віконенко» (тис. грн)

Рік	Економія від автоматизації	Економія від скорингових моделей	Економія від хеджування	Загальна економія
2025	160	1,2	400	1760
2026	172,8	1,3	400	1872,8
2027	186,6	1,43	400	2016,6

Розглянуті заходи надають ТОВ «Віконенко» комплексний підхід до посилення фінансової безпеки. Автоматизація процесів знижує витрати та підвищує ефективність управління, скорингова система мінімізує ризики від

дебіторської заборгованості, а хеджування валютних ризиків дозволяє уникнути значних фінансових втрат при коливаннях валютного курсу. Такий підхід забезпечує підприємству стабільний дохід, підвищує ліквідність та сприяє зменшенню залежності від зовнішніх економічних факторів.

Висновки до розділу 3

Розділ 3 демонструє, що фінансова безпека ТОВ «Віконенко» може бути суттєво посилена за рахунок впровадження низки стратегічних заходів, які охоплюють автоматизацію фінансового аналізу, управління дебіторською заборгованістю та хеджування валютних ризиків. Використання сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів не лише скорочує операційні витрати, але й підвищує швидкість і точність управлінських рішень. Очікувана економія від автоматизації фінансових процесів становить близько 160 тис. грн на рік, що підвищує загальну ефективність діяльності підприємства.

Запровадження скорингових моделей для оцінки платоспроможності клієнтів є ще одним ключовим інструментом для забезпечення фінансової стабільності. Даний підхід дозволяє зменшити ризик виникнення проблемної дебіторської заборгованості та оптимізувати грошові потоки підприємства, що безпосередньо впливає на показники ліквідності й рентабельності. Завдяки прискоренню оборотності дебіторської заборгованості на 15% компанія може очікувати збільшення додаткового доходу в розмірі від 1,2 млн грн до 1,43 млн. грн. на рік.

Хеджування валютних ризиків також є ефективним способом мінімізації негативного впливу коливань валютного курсу на витрати підприємства. Використання форвардних контрактів дозволяє підприємству уникнути додаткових витрат на закупівлі, забезпечуючи стабільність фінансових результатів. Розрахунковий ефект від хеджування очікується на

рівні 400 тис. грн на рік, що сприяє підвищенню передбачуваності грошових потоків та забезпечує захист від зовнішніх економічних ризиків.

Таким чином, заплановані заходи є взаємодоповнювальними і створюють комплексний підхід до зміцнення фінансової безпеки ТОВ «Віконенко». За умов їхнього впровадження компанія отримає стабільне фінансове становище, що дозволить не лише уникнути значних ризиків, але й створити передумови для подальшого зростання і розвитку навіть в умовах економічної нестабільності.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Стан охорони праці ТОВ «Віконенко»

Охорона праці є важливою складовою сфери діяльності будь якого підприємства. Особливо гостро забезпечення усіх принципів безпечних умов праці та робочих процесів постає на виробничих підприємствах, до яких належить ТОВ «Віконенко».

На досліджуваному підприємстві заходи з охорони праці відповідають таким принципам:

- система охорони праці побудована таким чином, що передбачає запобігання виникнення нещасних випадків на робочому місці та професійних захворювань шляхом вжиття відповідних заходів безпеки та гігієни праці;
- підприємство дотримується усіх норм законодавства в сфері охорони праці, забезпечує безпеку працівників відповідно до визначених стандартів;
- охорона праці охоплює всі сфери діяльності підприємства (не лише виробничі підрозділи), включаючи організацію робочих місць, безпечність обладнання та матеріалів, надання відповідної інформації, проведення тематичних інструктажів, навчання працівників;
- охорона праці є постійною та систематичною, здійснюється постійний контроль за дотриманням усіх умов, проводиться оцінка ризиків та впровадження відповідних заходів безпеки.

Фінансування заходів з організації охорони праці проводиться в розмірі 0,5% від фонду оплати праці (Табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Фінансування заходів охорони праці ТОВ «Віконенко»
за період 2019-2023 рр., тис.грн.

Роки	ФОП, тис.грн.	Сума фінансування 0,5% від ФОП, тис.грн.	Абсолютне відхилення, тис.грн.
2019	15365	76,83	-
2020	18653	93,27	3288
2021	18365	91,83	-288
2022	20654	103,27	2289
2023	23654	118,27	3000

Зважаючи на те, що фонд оплати збільшувався, відповідно зростала і величина фонду фінансування заходів охорони праці.

Аналіз стану охорони праці на ТОВ «Віконенко» включає такі аспекти.

Для виявлення потенційних небезпек та ризиків, здійснюється огляд робочих місць, оцінюється вплив обладнання, речовин та процесів на безпеку праці. Також перевіряється, чи впроваджено всі необхідні процедури та заходи безпеки, включаючи організацію забезпечення засобами індивідуального захисту, проведення навчання та інструктажу працівників, організацію медичних оглядів тощо.

Підтвердженням того, що система охорони праці на ТОВ «Віконенко» є добре налагодженою є відсутність нещасних випадків на виробництві, порушень техніки безпеки працівниками.

4.2 Фінансування заходів захисту працівників об'єкта національної економіки

Забезпечення фінансування заходів з охорони праці є одним із ключових обов'язків роботодавця, що визначається законодавством та державними програмами [60].

Згідно з Кодексом законів про працю України (КЗпП) [61], роботодавець зобов'язаний створити безпечні умови праці та здійснювати фінансування заходів, спрямованих на збереження життя та здоров'я працівників. Це фінансування має охоплювати всі необхідні заходи щодо забезпечення охорони праці, включаючи витрати на технічне забезпечення, медичні обстеження, навчання персоналу та розробку безпекових інструкцій. Особливо це актуально для об'єктів національної економіки, де ризики можуть бути підвищеними.

Згідно зі статтею 19 Закону України "Про охорону праці" (№ 2694-XII) [62], роботодавець зобов'язаний забезпечити фінансування всіх заходів, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці, у тому числі профілактику виробничого травматизму та професійних захворювань. Важливим аспектом є те, що фінансування заходів з охорони праці повинно становити не менше ніж 0,5% від фонду оплати праці підприємства, що є обов'язковим стандартом.

Фінансування може здійснюватися за рахунок власних коштів підприємства, державних та місцевих програм. У період воєнного стану, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (№ 389-VIII) [63], особливу увагу слід приділяти захисту працівників, залучених до критичної інфраструктури. Залучення державного фінансування може бути спрямоване на закупівлю спеціального обладнання, захисного спорядження та виконання інших необхідних заходів.

Також, з огляду на умови міжнародних зобов'язань України, варто враховувати положення Конвенції Міжнародної організації праці (МОП) № 155 «Про безпеку і гігієну праці та виробниче середовище» [64], ратифікованої Україною, яка акцентує на необхідності інвестування в заходи із забезпечення безпеки працівників на виробництві.

Таким чином, ефективне фінансування заходів захисту працівників передбачає обов'язкове виконання вимог законодавства, що включає не тільки виділення коштів, але й регулярний моніторинг їх використання для

досягнення максимального захисту та підвищення безпеки на робочих місцях.

Висновки до розділу 4

У розділі 4 проаналізовано стан охорони праці на підприємстві ТОВ «Віконенко» та запропоновано заходи щодо підвищення рівня організації цивільного захисту.

Досліджено, що на підприємстві діє система охорони праці, спрямована на запобігання нещасним випадкам та профзахворюванням. Фінансування заходів охорони праці у 2018-2022 рр. становило 0,5% ФОП і зросло у 2,4 рази.

Підтвердженням ефективності системи охорони праці є відсутність виробничого травматизму та порушень техніки безпеки на підприємстві.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі магістра було проведено комплексне дослідження управління фінансовою безпекою ТОВ «Віконенко» в умовах економічної невизначеності, що дозволило розкрити ключові аспекти, зробити важливі висновки та запропонувати рекомендації.

1. Фінансова безпека підприємства визначена як комплекс механізмів і заходів, що забезпечують стійкість підприємства до внутрішніх і зовнішніх загроз. Основні функції включають забезпечення платоспроможності, управління ризиками та оптимізацію витрат. Фінансова безпека виступає як основа стабільного функціонування підприємства, формування конкурентних переваг та адаптації до змінних ринкових умов.

2. Показано, що економічна невизначеність негативно впливає на рентабельність, платоспроможність і інвестиційну активність підприємств. Основні виклики включають коливання попиту, зростання вартості ресурсів і фінансові обмеження. Встановлено, що в умовах невизначеності підприємства потребують вдосконалення системи управління ризиками, диверсифікації діяльності та оптимізації витрат.

3. Ідентифіковано основні ризики для підприємства, такі як кредитні, валютні, операційні та стратегічні. Розроблено стратегії мінімізації ризиків, включаючи диверсифікацію, страхування та хеджування.

4. Протягом 2019-2023 років активи підприємства зросли з 68,57 млн грн до 157,16 млн грн. Зокрема, необоротні активи збільшилися з 6,34 млн грн до 44,73 млн грн, що свідчить про інвестиції у довгострокові активи. Власний капітал зріс із 17,48 млн грн у 2019 році до 55,67 млн грн у 2023 році, що відображає стабільність підприємства та ефективне використання фінансових ресурсів.

5. Показник загальної ліквідності в 2023 році становив 1,6, що свідчить про достатній рівень покриття короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт фінансової незалежності досяг 0,35, що вказує на помірний рівень

залежності підприємства від зовнішнього фінансування. Це підтверджує покращення фінансової стійкості підприємства протягом аналізованого періоду.

6. Рентабельність продажів підприємства у 2023 році знизилася до 1,5% через зростання собівартості продукції. Водночас чистий прибуток у 2023 році склав 4,04 млн грн, що свідчить про позитивну динаміку доходів. Ділова активність залишається на стабільному рівні, хоча необхідні додаткові заходи для підвищення ефективності використання ресурсів.

7. Розроблено рекомендації щодо впровадження системи управління ризиками, включаючи автоматизацію фінансових процесів, моніторинг ключових показників та регулярний аналіз ризиків. Запропоновано створити резервний фонд для покриття можливих фінансових втрат у кризових ситуаціях.

8. Запропоновано впровадити інвестиційний проєкт із підвищення енергоефективності виробничих процесів, що дозволить знизити операційні витрати на 15-20%. Це підвищить конкурентоспроможність підприємства та покращить його фінансову стабільність.

9. Розроблено план оптимізації витрат, що включає автоматизацію облікових процесів, скорочення надлишкових витрат на логістику та впровадження системи обліку дебіторської заборгованості.

10. Оцінено, що стан охорони праці відповідає встановленим нормам, однак запропоновано впровадити додаткові тренінги для персоналу з питань безпеки та розробити план дій у надзвичайних ситуаціях. Це дозволить мінімізувати ризики для працівників і підприємства.

11. Запропоновано створення спеціального фонду для фінансування заходів із захисту працівників у разі непередбачуваних подій. Також розроблено рекомендації з удосконалення внутрішніх процесів, які дозволять оперативно реагувати на загрози.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hellerstein D. How can I become more resilient. Psychology today. URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/heal-yourbrain/201108/how-can-i-become-more-resilient>
2. Hrabchuk, O.M. (2012). The essence and forms of deterministic uncertainty of economic processes. European vector of economic development. 1 (12), 30-37 [in English].
3. Ledesma J. Conceptual Frameworks and Research Models on Resilience in Leadership. SAGE open. 2014. № 4 (3). URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244014545464>
4. Manual on Community-Based Mental Health and Psychosocial Support in Emergencies and Displacement : manual / IOM. Geneva. 2021. P. 232. URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/mhpss/second-edition-manual-on-cb-mhpss-in-emergencies-and-displacement-2021.pdf>
5. Resilience. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/resilience>
6. Reynor, M.E. (2007). The Strategy Paradox: Why committing to success leads to failure (and what to do about it). [in English]. URL: <https://hub.kyivstar.ua/reviews/strategichnij-paradoks>
7. Sorling A. Risk, precaution and science: towards a more constructive policy debate. Talking point on the precautionary principle. EMBO Rep. 2007 April; 8 (4): 309-15. DOI: 10.1038/sj.embor.7400953 [in English].
8. Адаптація персоналу в організації: методи. [електронний ресурс]. URL: <http://stylezhinki.ru/ekonomika-ta-finansi/12340-adaptacijapersonalu-v-organizacii-metodi.html>
9. Адаптація. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BF%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>

10. Ареф'єва О. В. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки [Електронний ресурс] / О. В. Ареф'єва, С. Т. Пілецька, Н. М. Кравчук // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. пр. Київ : НАУ, 2020. Вип. 1 (75), ч. 1. С. 80–90. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-1-12>.
11. Балабанова Л. В. Управління персоналом: Підручник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. К.: Центр учбової літератури, 2016. 468 с.
12. Балабанюк Ж. Сильні, бо гнучкі: як адаптивність допомагає бізнесу вижити і забезпечити його сталий розвиток у сучасних умовах. Mind. URL: <https://mind.ua/openmind/20215804-silni-bo-gnuchki-yak-adaptivnist-dopomagaе-biznesu-vizhiti/>
13. Безпека підприємництва: інформаційно-аналітичний бюлетень. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/bezpeka/2011/03.pdf>.
14. Бенчмаркінг в економічній безпеці підприємств та у конкурентній розвідці. URL: mobile.pidruchniki.ws/1693080342150/menedzhment/benchmarki.
15. Болтак О.Л. Шляхи вдосконалення системи управління підприємством. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». URL: <http://nauka.zinet.info/9/boltak.php>
16. Бондаренко А. І. Механізми державного регулювання якісного забезпечення ефективності фінансової безпеки економіки. Публічне управління та митне адміністрування. 2017. № 2 (17). С. 29–34.
17. Бондарчук Н. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. Ефективна економіка. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>
18. Бригінець О. О. Правове забезпечення фінансової безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес". Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь, 2017. 464 с

19. Винник Т. М., Константюк Н.І. Інформаційні процеси в сфері управління фінансами підприємств в умовах невизначеності. Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем : монографія. Т. : ФОП Паляниця В.А., 2021. С. 99–103. (Роль вітчизняного підприємництва у процесі формування фінансово-економічного потенціалу учасників господарських відносин територіально-господарських систем).

20. Вергун А. М. Фінансова діагностика та аналіз. М Конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання. Укладач: А. М. Вергун. К.: 2021. 345 с.

21. Воронько-Невіднича Т.В. Сучасні тенденції управління персоналом організацій. Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава : РВВ ПДАА, 2019. 268 с. С. 134–136.

22. Гавкалова Н.Л. Менеджмент персоналу: навч. посіб. / Н.Л. Гавкалова.– Х.: Інжек, 2014. 276 с.

23. Галушка З.І. Невизначеність як економічна категорія та як середовище функціонування бізнесу. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2023. №1 (65). С.26-32.

24. Гмирін А. Антикризова монетарна політика: як це працює в Україні і світі. URL: <https://blog.liga.net/user/agmirin/article/37596>

25. Горячківська І. В. Регулювання фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання як засіб мінімізації загроз фінансовій безпеці держави. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 24. С. 101–105.

26. Губарев О. О. Моделювання рівня фінансової безпеки підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Херсон : ХДУ, 2016. Вип. 16, ч. 4. С. 148-151.

27. Даценко А. COVID-19 і війна змінили ІТ-менеджмент. Традиційні підходи до управління не працюють. Що мають робити керівники, розповідає експерт ринку Анна Даценко. Журнал Forbes Ukraine. 2023. URL:

<https://forbes.ua/innovations/covid-19-ta-viyna-zminili-it-menedzhment-traditsiyni-zasobi-upravlinnya-ne-pratsyuyut-shcho-mayut-robiti-upravlintsi-rozpovidaeekspert-rinku-anna-datsenko-05042023-12854>

28. Діденко Є. О., Козуб О. В. Особливості процесу адаптації персоналу на підприємстві. Science and practice: an innovative approach : Collection of scientific articles. Les Editions L'Originale, Paris, France. 2017. P. 241-246.

29. Донець, Л. І. Науково-методичний інструментарій управління економічною стійкістю підприємства з урахуванням ризику. Економічний нобелівський вісник, 2014. № 1 (7). С. 148-154.

30. Загребельна А. В. Класифікація загроз економічній безпеці / А. В. Загребельна. Львів : ЛП. 2015. 8 с.

31. Захаров О. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи економічної безпеки підприємства. Перспективи управління діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки : зб. тез доп. учасників III Міжнар. наук.-практ. конф/ Мін-во освіти і науки України, ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2015. 374 с.

32. Касич А. О., Бурба О. А. Інноваційні підходи в практиці управління персоналом конкурентоспроможного підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16, Ч. 1. С. 130-134.

33. Кирич Н. Б., Андрушків Б. М., Погайдак О. Б. Інноваційна діяльність підприємств та організацій як метод стабілізації економіки регіонів України. Вісник економічної науки України. 2009. № 1 (15). С. 23–25.

34. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр#Text>

35. Корчева В.І., Крючкова Н.М. Концепція невизначеності в сучасній економічній теорії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. № 5. С.73-77.
36. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с
37. Ладюк О. Д. Фінансова безпека: характеристика складників. Ефективна економіка. 2016. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_59.
38. Лазоренко В. В. Методи оцінки банкрутства в аналізі фінансової стійкості підприємств сфери послуг. Приазовський економічний вісник. 2018. №1 (6). С.57-60.
39. Лойко В. В. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва аграрного сектору. Агросвіт. 2019. № 24. С. 28-34.
40. Лук'янихіна О. А. Методи оцінювання ефективності системи управління персоналом організації. URL: [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2017/1\(111\)/4_Lukian.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2017/1(111)/4_Lukian.pdf)
41. Малик О. В. Формування механізму управління фінансової безпеки підприємства : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка і управління". Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2016. 263 с.
42. Марусяк Н. Л. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2020. № 2. С. 109–113.
43. Мельник В. Нормативно-правове регулювання економічної безпеки. Молодий вчений. 2019. № 12 (76). С. 343–346.
44. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>.

45. Мирошниченко Ю. В., Лобенко А. В. Адаптація персоналу: досвід зарубіжних та вітчизняних підприємств. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2015. № 1(2). С. 27.
46. Нетудихата К. Л., Жукова В. Є. Фінансова безпека підприємств: сутність, оцінка, фактори впливу на її рівень. Інфраструктура ринку. 2019. №28. С. 295 – 303
47. Нове щомісячне опитування підприємств. Випуск 21 (01.2024). Український бізнес під час війни. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=7391>
48. Обрусна С. Ю. Організаційно-правові аспекти фінансової безпеки України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 5. С. 99–103.
49. Офіційний сайт ТОВ «ВІКОНЕНКО». URL: <https://perfect-okna.com.ua/about-us/>
50. Павлюк Ю. В., Лактіонова О. А. Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Економіка розвитку. 2015. № 1. С. 112–116
51. Пілецька С. Т. Ефективність управління підприємством, підходи та методи щодо її оцінки. Проблеми системного підходу в економіці. 2018. Вип. 5 (67). С. 100–106.
52. Пілецька С. Т. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці. Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 245–251.
53. Рудік К., Платонова В., Севрюк Л., Кудіненко О. KPMG. 2019. №3. Невизначеність 4.0.
54. Сороківська О. А., Гевко В. Л. Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. Вісник Хмельницького національного університету. 2(2), 2010. С. 32-35.
55. Сагайдак М.П., Мерзлякова О.Л., Сімшаг І.О. Дослідження сучасних трендів функціонування бізнес-організацій в контекстах викликів VUCA-світу. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42055/1/Sahaidak_KN

56. Скільки компаній закрилося в Україні з початку повномасштабної війни – дослідження Світового банку. Поради юриста. URL: <https://porady.org.ua/skilky-kompaniy-zakrylosya-v-ukrayini-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyny-doslidzhennyasvitovoho>

57. Ткаченко О. Н. Нормативно-правове забезпечення організації та функціонування системи економічної безпеки. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 4 (179). С. 12–16.

58. Управління персоналом: навч. посібник / М. Д. Виноградський, С. В. Беляєва, А. М. Виноградська та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 504 с.

59. Формула змін. ІАРС. URL: <https://www.coaching-academy.online/formula-zmin/>

60. Навчальний посібник «ТЕХНОЕКОЛОГІЯ ТА ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА. ЧАСТИНА «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА» / автор-укладач В.С. Стручок. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. – 156 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/39424>

61. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року № 389-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 28. – С. 250.

62. Конвенція МОП № 155 «Про безпеку і гігієну праці та виробниче середовище» від 3 червня 1981 року (ратифікована Законом України від 4 лютого 2004 року № 2195-IV) // Офіційний вісник України. 2004. № 10. 639 с.

ДОДАТКИ